

KMETOVOALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo Slovenske kmetijske družbe.

•Kmetovalec• izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 16 K na leto.
Posamezna številka stane 80 v.
Udje Slovenske kmetijske družbe dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopnih cenah: Inserat na vsi strani 600 K, na $\frac{1}{2}$ strani 300 K, na $\frac{1}{3}$ strani 150 K, na $\frac{1}{6}$ strani 100 K, na $\frac{1}{12}$ strani 50 K in na $\frac{1}{24}$ strani 25 K. Udom 10 % popusta. Vsaka vrsta v „Malih naznanilih“ stane 2 K.

Urejuje inž. Rado Lah; založba Slovenske kmetijske družbe;
tisk J. Blasnika naslednikov.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati Slovenski kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3. — Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 1. Ljubljana, 15. januarja 1920. Letnik XXXVII

Obseg: XXXVII. letnik „Kmetovalca“. Naznanila kmetovalcem. — Poročilo tajnika o delovanju Slov. kmet. družbe v letih 1917. in 1918., podano na rednem občnem zboru dne 30. dec. 1919. — Donesek k zgodovinskemu razvoju živinoreje v bivši Kranjski. — Naloge našega vinogradništva v bodočnosti. — Vzrejte plemenske bikce in merjaščke! — Vprašanja in odgovori. — Kmetijske novice. — Družbene vesti. — Uradne vesti. — **Inserati.**

XXXVII. letnik „Kmetovalca“.

Sedemintrideseto leto je že, odkar je začela kmetijska družba izdajati svoje kmetijsko strokovno glasilo „Kmetovalca“. Ta dolga doba dokazuje, da je ta list postal življenska potreba za naše kmetovalce in za vse umne kmetijske gospodarje. Kako koristno in merodajno je ta list v času svojega obstanka vplival na kmetijstvo naših pokrajin, priča splošen napredek kmetijskega gospodarstva. Petintrideset let je „Kmetovalec“ omejeval svoj vpliv več ali manj le na Kranjsko. Toda minulo leto, ko so padle deželne meje in je iz razkosanih slovenskih dežel nastala upravna celota Slovenija, so s tem odpadli vsi zadržki, ki so ovirali delovanje naše kmetijske družbe in njenega glasila na izvenkranjske kmetovalce.

Tedaj je „Kmetovalac“ postal strokovno glasilo vseh slovenskih kmetovalcev. S tem so se pa tudi naloge povečale, ki ga čakajo sedaj in v bodočnosti, in razširiti ter spopolniti se mora tudi njegovo dolovanje primerno različnim kmetijskim razmeram in velikemu obsegu Slovenije.

Kakšne izpremembe so se v zadnji dobi vršile vsled prevrata in potem nastalih novih razmer pri kmetijski družbi, je opisano v današnjem poročilu o delovanju te družbe za leti 1917. in 1918. Iste so me-

rodajne tudi za družbeno glasilo. **Obseg delokroga kmetijske družbe se je potrojil in temu primerno je tudi zraslo število udov.** Ravnotako se pa mora tudi list povečati, poglobiti in spopolniti. Če pa morda letos ne bo mogoče doseči tega v taki meri, kakor bi bilo želeto, je pač to krivdo pripisovati današnjim težavnim razmeram v tiskarski obrti, ki vsled pomanjkanja papirja in podraženja vseh tiskarniških potrebščin, posebno pa delovnih sil, ne dopuščajo, da bi se list tako povečal, kakor bi bilo času primerno.

Udnina, ki jo je družba letos določila na 16 kron, se je že sedaj izkazala kot prenizka, da bi se iz nje dalo kriti vse stroške za izdajo „Kmetovalca“. Kmetijska družba bo morala torej letos ravnotako kakor lani zanj doplačevati. **Naprošajo se torej vsi dosedanji udje kmetijske družbe in drugi naročniki, naj ostanejo tudi nadalje zvesti „Kmetovalcu“ ter naj nabirajo še druge ude kmetovalce, da postane naša edina strokovna kmetijska organizacija čim močnejša ter s tem pridobi na vplivu na vseh merodajnih mestih.**

Tudi letos bo izhajala s „Kmetovalcem“

mesečna priloga „**Konjerejec**“, ki bo prinašal tozadevne poučne spise in uradne vesti družbenih osrednjih in pokrajinskih konjerejskih odsekov.

„Kmetovalec“ bo objavljala tudi razne **spise s slikami**, ker nazorno pojasnjujejo marsikatero strokovno točko, ki se z besedami ne da dovolj natančno opisati. Žalibog, je tudi v tem oziru dandanes zelo težavno nabaviti si potrebnih klišejev, ko je promet z inozemstvom zelo pomanjkljiv, a domače izdelovanje klišejev vsled prevelikih naročil ne more zadostiti vsem zahtevam.

Skušalo se bo ta list pripraviti na tisto stopnjo popolnosti, ki jo danes zahtevajo razmere in posebno težaven položaj kmetijstva. Težko je dandanes kmetovati, ko vsega primanjkuje, kakor: delovnih moči, vprežne živine, plemenjakov, molznih krav, močnih krmil, umetnih gnojil, strojev in orodja. Polje je med vojno obubožalo, ker je bilo slabo obdelano in malo gnojeno, stroji in orodje so se porabili; potrebna bi bila njih poprava, oziroma nadomestitev. Dandanes je to nemogoče, ker za sedaj nimamo še primernih tvornic za te potrebščine, od zunaj pa ne moremo tega blaga dobiti, ali pa le z veliko težavo.

Kmet se mora torej prilagoditi tem težavam in začeti drugače gospodariti, če hoče sploh shajati. Kako naj gospodari in kmetuje, v tem ga pouči in svetuje kmetijska družba v prvi vrsti potom svojega glasila „**Kmetovalca**“. **To je pač in ostane tudi v bodočnosti njega glavna naloga.**

Da pa zamore „Kmetovalec“ čim uspešneje do-

seči ta svoj namen, se obrača tudi do vseh slovenskih strokovnjakov, ki so pripravljene sodelovati pri tem nadvse potrebnim in hvaležnim delom z vabilom, da pristopijo v krog sodelovnikov našega edinega kmetijsko-strokovnega lista v Sloveniji. Razentega se pozivljajo tudi vsi umni slovenski kmetovalci, da poročajo v „Kmetovalcu“ o svojih praktičnih izkušnjah pri gospodarstvu, da se tako okoristijo tudi drugi sorojaki.

„Kmetovalec“ naj bo v prvi vrsti tako poljudno pisan strokovni list za naše kmetovalce, da ga ti lahko razumejo, kajti v prvi vrsti je njim namenjen. Razentega pa naj bo tudi glasilo kmetijskih strokovnjakov, katerim bo nudil možnost objavljati znanstvena razmotrivanja, da se tudi širši sloji seznanijo z napredkom kmetijske vede.

Po teh načelih se bo tudi ravnal „Kmetovalec“, v tem zmislu bo podučeval in deloval za praktični in znanstveni napredek kmetijstva v Sloveniji. Pozivljajo se pa še enkrat vsi oni, ki imajo voljo sodelovati pri tem za Slovenijo, kakor za celo našo državo, zelo potrebnem in koristnem delu, da se priglasijo kot sodelovniki ali vsaj podpirajo kmetijsko družbo kot udje ali naročniki „Kmetovalca“.

Čimveč udov bo štela Slovenska kmetijska družba, čimveč delovnih sodelovnikov bo imela „Kmetovalec“, tem popolnejši in raznovrstnejši bo ta list in temvečji bo praktični uspeh v napredku kmetijstva cele Slovenije.

Uredništvo „Kmetovalca“.

Udnina za l. 1920.

Vsled silne druginje vseh predmetov, kateri je vzrok neprestano padanje vrednosti krone, bo morala kmetijska družba letos doplačati samo za tisk in papir „Kmetovalca“ nad 50.000 K, četudi je imela nad 25.000 udov. Cene papirju, tisku in drugim potrebščinam so se celo leto neprestano tako dvigale, da bo stalo družbo samo izdajanje „Kmetovalca“ mnogo več, kot znaša udnina. Cene pa še vedno rasejo.

Z ozirom na to dejstvo je glavni odbor v svoji seji dne 16. oktobra t. l. proti naknadni potrditvi po občnem zboru sklenil **zvišati udnino na 16 K, od katere pa dobe podružnice v kritje svojih upravnih stroškov 4 K.**

Družba sama si obdrži od udnine le 12 K, ki jih bo potrebovala za tisk in izdajanje „Kmetovalca“ in še pri tej vsoti bo morala zanj doplačevati, ker se bo tisk vsled uspeha stavke tiskarskih nameščencev zopet znatno podražil.

Z ozirom na razne neutemeljene pritožbe, ki prihajajo z dežele, češ da se hoče družba okoristiti z višjo udnino, odgovarjamo samo sledeče: *Komur se ne zdi škoda plačati 16 K za liter vina, pač mu je pa udnina 16 K previsoka*, ki mu donaja zraven strokovnega lista

„Kmetovalca“ tudi razne druge ugodnosti, ki jih dobi od družbe, kakor modro galico, žveplo, sladkor, semenska žita, umetna gnojila, krmila itd. po najnižji ceni, *ta ne zasluži, da bi ga družba upoštevala.*

Ker je promet z vsemi kmetijskimi potrebščinami prost, bo družba odslej oddajala svoje gospodarske potrebščine udom po znižani ceni, neudom pa le tedaj, če jih bo imela preveč in le za polno ceno.

Iz tega sledi, da zahteva korist *kmetovalcev samih* pristop k tej organizaciji, ki je dandanes edina te vrste v Sloveniji. Toda ne samo to, a npak *dolžnost je tudi vsakega slovenskega kmetovalca*

ostati ali postati ud

edine slovenske in največje jugoslovanske kmetijske strokovne organizacije, naše

Slovenske kmetijske družbe.

Bližamo se sicer vedno bolj urejenim razmeram mirne dobe, toda s tem kmetijstvo ne izgublja na važnosti, ampak ravno nasprotno: dandanes prevladuje na celem svetu mnenje, da se bo le tista država gospodarsko hitro opomogla od ran, ki jih ji je zadala svetovna vojna, ki bo na svojih tleh pridelala največjo

množino življenjskih potrebščin, posebno pa živil, da ne bo posebno v tem oziru odvisna od inozemstva.

Vsled tega je pa tudi potrebno, da se vsi kmetovalci združijo v močno strokovno organizacijo, kajti le ta jih bo znala čuvati pred izkoriščanjem od strani drugih stanov.

Kmetovalci! ki stremite za napredkom in za podporo pri kmetijskem pridelovanju, nikar se ne spodtkajte nad povišano udnino, ampak ostanite še dalje zvesti udje Slovenske kmetijske družbe.

Nakup krompirja.

Slovenska kmetijska družba kupi večje množine **semenskega krompirja**, da ga spomladi razdeli v tiste okraje, kjer so imeli letos tako slabo krompirjevo letino, da si ga kmetovalci niso pridelali niti za svojo prehrano.

Družba kupi tak semenski krompir po primerni ceni in ga na zahtevo plača polovico takoj, ostalo pa šele spomladi ob prevzemu blaga. **Cena za semenski krompir bo na vsak način višja nego ona za krompir za prehrano.** Vsakdo pa, ki hoče prodati svoj krompir družbi, se mora zavezati, da ga odda spomladi tisto množino, ki jo ji je prodal.

Krompir se sedaj pozimi ne more prevažati, vsled česar morajo kmetovalci, ki so ga družbi pro-

dali, skrbeti, da se do spomladi ne pokvari, zmrzne, zrase ali zgrije, kajti družba bo prevzemala le zdravo semensko blago.

Družba kupi vsako množino v celih vagonih ali v manjših količinah.

Opozarja se, da je ves ta krompir namenjen edinole za seme v Sloveniji, da se ž njim odpomore onim krajem, kjer si ga niso mogli pridelati zadostno, da bi ga imeli za seme. **Iz Slovenije se ta krompir ne bo izvažal.**

Pozivljajo se torej vsi oni kmetovalci, ki imajo kaj semenskega krompirja za oddajo, da to takoj plismo ali ustno naznanijo Slovenski kmetijski družbi, Ljubljana, Turjaški trg 3.

Poročilo tajnika o delovanju Slov. kmet. družbe v letih 1917. in 1918., podano na rednem občnem zboru dne 30. dec. 1919.

Slavni občni zbor!

Dne 23. maja 1917. l. se je vršil zadnji občni zbor c. kr. kmetijske družbe kranjske. Leta 1918. se ga ni moglo sklicati, ker tedanje vojne razmere niso tega dopuščale, posebno z ozirom na dejstvo, ker je bila večina udov v vojni službi, v jeseni pa je nastal preobrat, katera doba je bila še manj primerna za tako zborovanje. Doba prevrata je prinesla, kakor v vsem našem javnem življenju, tudi pri družbi temeljite izpremembe. Ustanovila se je na jugu na razvalinah trhle Avstrije nova država, ki smo si jo vsi Jugoslovani želeli, vstala je naša Jugoslavija, ki je združila v svojem okrilju troje bratskih narodov; Srbov, Hrvatov in Slovencev. Za Slovenski narod je ta prevrat prinesel še posebno ugodnost, da so vendar enkrat padle deželne meje in smo se vsi Slovenci iz štirih prejšnjih kronovin združili v eno celoto, v Slovenijo. Žal, da nam manjka še peta kronovina, naše solčno Primorje, kjer imamo še veliko število zavednih Slovencev in udov družbe, ki željno pričakujejo odreditve izpod italijanskega jarma.

Združitve vseh Slovencev v upravno celoto v Sloveniji je zahtevala tudi takojšnje razširjenje delokroga c. kr. kmetijske družbe kranjske čez celo Slovenijo, kakor tudi temu primerno izpremembo družbenega naslova. Ker pa tega ni bilo možno v tako kratkem času izvršiti potom občnega zboru, je družbeni glavni odbor v svoji seji dne 6. novembra 1918. l. sklenil, zaenkrat do potrditve po občnem zboru izpremeniti naslov „c. kr. kmetijska družba kranjska“ v „Slovensko kmetijsko družbo“ ter razširiti družbeni delo-

krog čez celo Slovenijo. Ravnotako je odbor vsled novonastalih političnih razmer bil primoran začasno imenovati predsednikom družbe tedanjega podpredsednika g. prelata Andreja Kalana, namesto dotodanjega za družbo velezaslužnega predsednika monsignora dr. Evgena Lampeta. Te sklepe glavnega odbora je tedanja narodna vlada v svoji seji dne 6. novembra 1918. l. potrdila.

Ta velevažen sklep je za delovanje družbe velikega pomena. Prva naloga je nastala družbi s tem, da je bilo treba organizirati kmetovalce v deželah izven Kranjske, nabirati tam ude in ustanavljati podružnice. Kot prva se je oglasila Štajerska, kjer se je že preje nahajalo veliko podružnic bivše c. kr. štajerske kmetijske družbe. Večina teh je pristopilo k Slovenski kmetijski družbi, toda še več se jih je novih ustanovilo. Zanimanje za družbo je na Štajerskem obče in povsod se opaža izredno zanimanje za našo organizacijo.

Pozneje se je začelo daniti tudi na Koroškem, kjer so pa bile politične, oziroma vojne razmere krive, da se preje ni moglo začeti z delovanjem. Toda v zadnjem času so se tudi tam jeli budi kmetovalci iz mrtvila in danes imamo na Koroškem primeroma zelo veliko število podružnic.

Tudi Prekmurci so se začeli gibati, toda tamošnje razmere za sedaj niso ugodne nabiranju udov in ustanavljanju podružnic, vendar je pričakovati, da se bo dalo tudi tam sčasom organizirati kmetovalce v naši strokovni družbi.

Razširjenju delokroga družbenega delovanja čez celo slovensko ozemlje je moralo slediti tudi primerno zastopstvo novih pokrajin v glavnem odboru družbe. Ker se pa na to ni moglo čakati do pravnoveljavne izvolitve odbornikov na občnem zboru, je sedanji glavni odbor sklenil, pozvati k odborovim sejam tudi vse bivše slovenske odbornike na Štajerskem, kakor tud

enega zastopnika iz Koroške, ki so pri sejah imeli posvetovalen glas.

Na tak način si je glavni odbor pomagal v tej kritični dobi, ko ni bilo mogoče čakati na sklepe občnega zbora, ampak se je moralo takoj začeti z delovanjem. Te sklepe je glavni odbor storil v nadi, da mu jih občni zbor odobri, in si je svest, da je s tem v tej prekratni dobi storil vse, kar se mu je zdelo najumestnejše v procvit družbe.

Preden nadaljujemo, je dolžnost, spomniti se smrti prejšnjega predsednika družbe, monsignora dr. Evgena Lampeta, ki je preminul dne 16. decembra 1918. l. Ob tej priliki je treba posebno poudariti njegove zasluge za družbo. Od leta 1916, ko je po smrti dotedanega predsednika komercialnega svetnika Frančiška Povšeta prevzel vodstvo družbe, do prevrata 1918. l., je umno zastopal družbo pri vseh oblastih in dosegel zanjo velike koristi in ugodnosti. Vodil je družbo v času, ko je bilo delovanje otežkočeno z vsemi mogočimi ovirami in jo je navzlic temu pripravil do največjega ugleda in upoštevanja. Vsled tega je naša stanovska dolžnost, da mu ohranimo hvaležen, trajen spomin.

Podrobno poročilo o delovanju glavnega odbora c. kr. kmetijske družbe kranjske, ki ga imam čast podati v imenu odbora, se nanaša na upravni leti 1917. in 1918. Omeniti je pri tem, da je večji del delovanja že orisan v poročilih o odborovih sejah, ki so bila objavljena v „Kmetovalcu“.

V obeh letih se je moralo družbeno delovanje omejiti na kmetijski obrat obče, ne toliko pa na tehniški napredek, ki je bil vsled tedanjih najbolj kritičnih letih vojne zelo otežkočen. Večina kmetovalcev se je nahajala v vojni službi in seveda tudi večina družbenih udov, vsled tega je bilo vsako delovanje na tehniškem polju nemogoče. Vse kmetijsko delo in gospodarstvo je ležalo na kmetijskih gospodinjah in na mladini, ki so morali skrbeti za proizvodnjo kmetijskih pridelkov in za prehrano.

Pri tem je pa moral kmetijski stan preslišati marsikatero trpko iz vrst drugih stanov, ki ne znajo ceniti kmetijskega dela, pač pa vidijo samo pridelke, misleč, da kmetovalcu zraste vse brez truda in stroškov. Žal pa, da ravno ti stanovi imajo v svojih rokah vse dnevno časopisje, ki so ga seveda velikokrat izrabljali v svrhu neupravičene gonje proti kmetiskemu ljudstvu. Glavni odbor ni zamudil prilike, vzeti v zaščito kmetijski stan, ki ni mogel in imel prilike, se postaviti po robu raznemu krivičnemu natolcevanju. Res je, da se je v teh dveh letih med kmetijskim ljudstvom opazil večji zmisel za kmetijsko organizacijo, kar se posebno opaža pri zvišanju števila udov naše družbe, žal pa, da se je preveč v nemar pustil vpliv na javno mnenje, ki se lahko doseže edinole potom dnevnega časopisja.

Ob tej priliki je treba pibiti dejstvo, ki je nam pred vojno bilo popolnoma neznano: namreč produktivna zmožnost kranjske dežele. To ste pokazali ravno zadnji dve leti vojne. Kranjska se je morala hraniti malone sama iz lastne produkcije, prehranjevati pa je morala dolgo dobo tudi do pol milijona vojaštva v deželi sami, kakortudi na fronti, razentega je morala zalagati tudi še civilno prebivalstvo na Primorskem, posebno v Trstu. Navzlic temu je sama še precej dobro izhajala. Huda borba se je bila posebno proti neprestanim rekvizicijam živine, ki jo je zahtevalo vojaštvo. Rešili smo vsaj mlado živino, tako da imamo danes

vsaj še dovolj naraščaja, četudi stanje naše živine še dolgo ne bo na tisti stopnji, kjer se je nahajalo pred vojno.

Glavni odbor je pač deloval v tisti smeri, ki mu je bila začrtana po danih razmerah. Skušal je svojim udom, pa tudi drugim kmetovalcem priskrbovati kmetijske potrebščine, posebno umetna gnojila, semenje, modro galico, žveplo itd., po kolikor mogoče nizkih cenah. S tem si je pridobil tudi veliko število novih udov. Družba se je v teh letih zelo razširila kar razvidimo, če primerjamo število udov, podružnic in blagovnega prometa v teh letih:

	Podružnic:	Udov:	Blagovni promet
1916	177	8453	35.500.000— K
1917	177	13560	31.977.135 28 "
1918	189	18230	37.460.829-04 "
1919	286	24800	okroglo 60.000.000— "

Toliko večje je število udov v letošnjem letu, ko smo razširili družbeni delokrog čez celo Slovenijo. Pričakovati pa je, da se v bodočem letu to število še poveča, četudi se je udnina morala zvišati. Družba se bo morala pač postaviti na stališče, da bo priskrbovala gospodarske potrebščine edinole svojim udom, neudom pa le tedaj, če ji kaj blaga ostane. S tem se kmetovalce navaja, da se brigajo za edino svojo stanovsko korporacijo. Komur pa ni mar zanj, tega družba ni dolžna podpirati.

Družbeno delovanje je bilo urejeno kakor predpisujejo pravila, na podlagi sklepov odborovih sej, ki so se vršile po potrebi in so zapiski teh sej objavljeni v družbenem glasilu.

Tekoča opravila je opravljalo družbeno tajništvo, dogovorno s predsedstvom, jih reševalo v zmislu sklepov glavnega odbora, oziroma v nujnih slučajih na lastno roko proti naknadni potrditvi v seji glavnega odbora. Vložni zapisnik izkazuje za leto 1917. 2667 in za leto 1918. 2482 strogo uradnih dopisov. Vseh poslovnih števil je pa bilo l. 1917. 42.800 in l. 1918. 32.346. Iz teh podatkov je razviden živahen razvoj in delovanje družbe in razmeroma ogromno pisarniško delo, ki ga je bilo zmagati navzlic primanjlovanju delovnih sil, posebno pa strokovnih moči.

Kmetijska družba, kot edina kmetijska popolnoma strokovna organizacija na Kranjskem, je morala biti svetovalka v kmetijskih zadevah ter edino merodajno zastopstvo kmetovalcev nasproti vsem državnim in deželnim oblastim. To nalogo je tudi družba ves čas vršila in opetovano izražala svoje strokovno mnenje v mnogih vprašanjih, ki se tičejo kmetijskega obrata, oziroma pospeševanja kmetijstva. Iz svojega nagiba je neštetokrat podajala državnim in deželnim uradom važne nasvete glede deželne kulture, udeležila se je raznih sej in zborovanj, na katerih se je razpravljalo ali naravnost o kmetijskih vprašanjih ali pa o takih predmetih, ki so se neposredno tikali kmetijskih koristi.

Mnogobrojne vloge na razna ministrstva in centralna mesta spričujej, da družba ni zamudila nobene prilike, postaviti se za koristi kmetovalcev in v prosep kmetijstva sploh. Predsednik ali tajnik sta se v imenu družbe udeleževala skoro vseh zborovanj, ki so se vršila pri centralnih mestih in bila v zvezi s kmetijstvom. Družbeni zastopnik je moral mnogokrat energično nastopiti, da je preprečil naredbe, ki bi škodovala kmetijstvu, ali da je pobil napade od strani drugih stanov, ki so hoteli kmeta samo izkoriščati. Posebno hud boj se je bil proti raznim dunajskim

centralam, ki so bile ustanovljene za promet v vojni, in bile večinoma v židovskih, deloma pa tudi socialističnih rokah. V marsikaterem slučaju se je dosegel uspeh, mnogokrat so pa bili nasprotniki močnejši in izšla je vladna naredba, ki ni bila v korist kmetijstvu.

Posebno pogostih intervencij je bilo treba pri določitvi kontingenta živine, ki ga je morala oddajati kranjska dežela vojaštvu. In ravno v tem slučaju je treba poudariti, da se je v primeru z zahteyo vojaštva dosegel velik uspeh, kar je naša sreča, ker imamo sedaj kljub tolikim rekvizicijam vendarle nekaj živine v deželi. Slabo se je družbi obneslo posredovanje glede višine cen za klavno živino, ki so bile določene za Kranjsko.

Nadalje je družba skušala vplivati na merodajne oblasti za ugodnejše cene za Kranjsko ob določitvi *maksimalnih cen* za seno in slamo, krompir, repo, zelje, sadje itd. Žal, da se v tem oziru ni dalo veliko doseči, ker so vlada ali centralni uradi kar po stanju severnih dežel določevali cene, ne oziraje se na to, da je bila Kranjska v vojnem ozemlju.

V tej dobi je izšlo mnogo naredeb, ki so resno ogrožale gospodarski položaj našega kmeta. Vsi tozadevni protesti družbe in tudi drugih organizacij niso nikdar pomagali. Družba je pa pri konferencah skušala omiliti vsaj deloma trdote teh strogih naredeb. Naj bodo omenjene samo naredbe glede mlevskih kart, glede rekviriranja živine, žita, sena in slame in drugih pridelkov.

Dalje je bila družba primorana *nastopiti proti sodiščem in političnim oblastim*, ki so strogo kaznovale kmetovalce, ki so prodajali svoje pridelke po višjih, nego po maksimalnih cenah, in dokazati, da so maksimalne cene krivične, ker so pridelovalni stroški za dotični pridelek višji nego določena najvišja cena.

Družba se je tudi zavzela za to, da je vojaška oblast dajala vojaške konje kmetovalcem na razpolago za opravljanje kmetijskega dela. Ravnotako je dosegla, da so naši kmetovalci, ali pravzaprav naše kmetske gospodinje dobile ujetnike za opravljanje vseh kmetijskih del.

Boriti se je bilo l. 1918. proti vladnemu predlogu za vpeljavo vinskega davka, ki je resno ogrožal naše vinogradništvo. Naposled se je vendar posrečilo onemogočiti to naredbo ter je morala vlada popustiti.

V teh dveh letih je bilo *delovanje podružnic* precej omejeno. Temu se pa nikakor ni čuditi, če pomislimo, da je bila večina najagilnejših in najnaprednejših odborikov pri vojaki in so doma ostali le stari možje. Še dandanes je marsiktera podružnica, ki se še ne more lotiti intenzivnega dela. Pričakovati pa je, da se bodo te zopet vzbudile k živahnosti, ko si bodo zvolile v odbor marljive zavedne kmetovalce.

Še pred prevratom se je družba postavila na stališče vseslovenske kmetijske družbe in začela, v kolikor se je to zlagalo s pravili, ustanavljati podružnice izven Kranjske. V prvi vrsti je prihajalo v poštev Primorsko, kjer so kmetovalci bili vedno prepuščeni sami sebi. Tja je družba obrnila pozornost posebno v času, ko je tam prebivalstvo, zlasti kmečko, trpelo grozno pomanjkanje in jim je priskočila na pomoč s semenskim žitom. Že preje je imela družba tam par tisoč udov. V teh dveh letih jih je pa pridobila nad pet tisoč. Posebno Istra, tista siromašna Istra, se je z vso vnemo oprijela naše družbe in iskala pomoči samo pri nji. Žal, da nam je naš dedni sovražnik uničil nado, ki

smo jo stavili na Primorsko, kajti ta ječi danes pod njegovim krutim jarmom.

Delovanje s *Štajersko* je bilo tjačas otežkočeno. Vendar je treba tu poudariti, da so Štajerci takoj po prevratu in ko je glavni odbor proglasil „Slovensko kmetijsko družbo“ z delokrogom za celo Slovenijo, sklenili pristopiti k naši družbi. Na sestanku načelnikov spodnještajerskih kmetijskih podružnic in konjerejskih zadrug v Mariboru, dne 30. novembra 1918. l. se je sklenilo, da imajo vse kmetijske podružnice na Spodnjem Štajerskem dne 1. januarja 1919 prijaviti svoj pristop „Slovenski kmetijski družbi v Ljubljani“ ter prenehajo s tem dnem biti udje kmetijske družbe za Štajersko. Kot udnino so določili 10 K, in sicer 6 K za družbo, 4 K za podružnico. Na podlagi sklepev tega zborovanja se je na Štajerskem začelo živahno delovanje za družbo in v kratkem je upati, da bo število štajerskih udov doseglo število kranjskih.

Tudi na *Koroškem* se je začelo že leta 1918. gibatati. Žalibog, nastopila je pozneje taka politična in vojna situacija, da je bilo vsako delo izključeno. Šele letos je opaziti v tem oziru velik napredek, ki ga od tužnega Korotana nismo pričakovali.

Kmetijski potovalni pouk je v zvezi z delovanjem podružnic. Ker so pa v navedenih dveh letih podružnice vsled označenih razmer spale, je bil tudi kmetijski pouk onemogočen. Poučevalo se je kmetovalce le potom družbenega glasila „Kmetovalca“, posebno z odgovori na dana vprašanja, dalje s pismenimi odgovori in navsveti ter ustnimi pri družbi.

Glavni odbor je skušal družbeno glasilo „*Kmetovalca*“ vsaj vzdržati na tisti višini, na kateri se je nahajal pred vojno. Žal, da tega ni bilo mogoče vedno tako vršiti, kakor bi se to želelo. Skušalo se ga je še povečati in izdajati prilogo „*ABC kmetske in kmetijske izobrazbe*“. Izdajanje te priloge so naši kmetovalci pozdravili z velikim veseljem. Toda žal, podraženje tiska in papirja ni dopuščalo nadaljevanja priloge.

Zalaganje poučnih kmetijskih knjig in spisov je moralo te dve leti vojne malodane ponehati. Edino nekatera „Gospodarska navodila“ so se še izdala. Kmetijskih knjig, ki jih tako nujno potrebujemo, pa družba ni mogla in jih tudi sedaj pri teh razmerah ne more izdajati, kajti stroški za papir in tisk so ogromni. „Gospodarska navodila“ so kratki spisi, ki vsebujejo poučno tvarino o posebno važnih gospodarskih vprašanjih. Od zadnjega obnega zbora jih je bilo izdanih 14 novih „Gospodarskih navodil“, katerih je sedaj že 67, med njimi že mnogo v drugem in tretjem ponatisu. Mnogo teh navodil je popolnoma pošlo in je nujna potreba poskrbeti novih izdaj.

Kmetijski knjigovodstveni urad, ki ga je družba ustanovila, l. 1912. je moral med vojno prenehati z delovanjem, dasi bi ravno sedaj mnogo koristil. Povpraševanje po knjigovodstvenih knjigah je splošno, žal, da je danes še nemogoče s tem kaj začeti. Pač pa bo morala družba imeti to nalogo neprestano na vidiku in začeti takoj z delom, ko se bodo razmere nekoliko izboljšale. Seveda bo treba tedaj postaviti knjigovodstveni urad na širšo podlago, kakor je bil pred vojno, in se okoristiti z izkušnjami, katere si je družba pridobila tekom dosedanjega delovanja. Toda ne samo ta, tudi one izkušnje bo treba uporabiti, ki so jih s tem imeli na Štajerskem in v drugih deželah s knjigovodstvenimi uradi, kajti če hoče družba enkrat začeti s tem velevažnim in za naše kmetijstvo neobhodno potrebnim delom, mora te dele vzeti resno v roke.

Družbena podkovska šola je morala za časa vojne ustaviti pouk, vendar je podkovski obrat ostal neizpremenjen. Vodstvo je moral začasno prevzeti c. i. kr. štabni nadživinozdravnik v pokoju. g. Mihael Knaflič, ker je bil ravnatelj podkovske šole g. živinozdravnik Lovro Tepina vpoklican v vojaško službo. Ambulatorijsko zdravljenje živali se je vršilo nadalje po imenovanem g. štabnem nadživinozdravniku. Učencev pa ni bilo mogoče dobiti, ker je bilo večina kovaških vajencev vpoklicanih v vojske. To leto je podkovska šola prešla v oskrbo države.

Kmetijska gospodinjna šola je morala med vojno ravnatoko prenehati, ker je bilo Marijanišče zasedeno po vojaški bolnici in drugi prostori so se morali uporabiti za stanovanja osebja, zaposlenega v tem zavodu. Šele letos je bilo mogoče začeti zopet s poukom na tej šoli, ko so se razmere toliko izboljšale, da je bila omogočena prehrana gojenk in uporaba prostorov, namenjenih za ta tečaj.

Družbena sadna drevesnica, ki je bila nekdanjega pomena za družbo, je vsled vojne zelo trpela. Pomanjkanje divjakov in delovnih moči, kakortudi podraženje celega obrata je primoralo družbo omejiti delovanje drevesnice na najnujnejše. Vsled tega se je tudi letna produkcija sadnih dreves znižavala od leta do leta. Danes stane drevesce, ki je družba vzgoji v svoji drevesnici, mnogo več nego more ona zanj zahtevati. Drevesnica postaja torej vedno bolj pasivna in se bo morala sčasoma popolnoma opustiti. Saj se bo družbi bolj izplačalo kupovati drevesca in jih oddajati udom po znižani ceni, nego jih doma vzgajati. Razentega je tudi zemlja, kjer stoji drevesnica, že tako izčrpana, da drevesa v njej več povoljno ne uspevajo. Drevesnica v Šiški se je izkazala za popolnoma neporabno, kar je glavni odbor napotilo, da jo je letos, ko se je nudila zelo ugodna prilika, prodal.

Sadjarstvo je družba pospeševala tudi s tem, da je delila podpore tistim podružnicam, ki so si napravile lastne drevesnice in oddajale iz njih svojim udom sadna drevesca brezplačno ali po znižani ceni. Največ drevesc je pa družba sama oddala svojim udom po znižanih cenah iz svojih drevesnic na Poljanah in v Šiški.

Družbeni pašnik Ivje. Živinorejska zadruga v Šentjanžu je pred leti nakupila pašnik Ivje svojim udom v uporabo. Ker pa ni imela dovolj sredstev, da bi lahko umestno gospodarila, je zašla v gmotne težkoče. Naprosila je kmetijsko družbo, da ji odvzame to breme in poravna obveznosti, ki jih je imela zadruga vsled nabave in uprave tega zemljišča. Glavni odbor je smatral to ponudbo kot ugodno, je prevzel pašnik v svojo last in poravnal vse obveznosti, ki so bile združene s tem posestvom. Posestvo meri nad 100 oralov pašnikov, travnikov in g. zda. Lega, Ivja je zelo primerna za racionalen pašnik, ki se bo pa dal urediti vzorno šele tedaj, ko bodo delovne razmere ugodnejše. Za sedaj sprejema družba na ta pašnik živino iz okolice na pašo, in sicer samo goved in ovce. Pozneje bi bilo umestno napraviti iz tega pašnika vzrejevališče za bike, kajti pomanjkanje bikov je največja ovira umni govedoreji. V suhih letih bi se dal del pašnika porabiti tudi kot vzrejevališče za žrebeta.

Govedorejo je družba pospeševala s tem, da je po znižani ceni oddajala plemenske bike, oziroma podeljevala podpore za vzdrževanje plemenjakov. To nalogo je bilo v tej dobi le težko vršiti, kajti največje težkoče so povzročale ravno neprestane rekvizicije ži-

vine, katerim je padlo kot žrtev mnogo najlepših bikov. Nazadovanje živine v teh dveh letih je v prvi vrsti povzročilo pomanjkanje bikov in tudi v bodoče tako dolgo ne spravimo naše živinoreje do prejšnjega stanja, dokler si sami ne vzredimo zadostnega števila dobrih plemenjakov. Na inozemstvo se tako hitro še ne smemo zanašati.

Prasičereja je v teh letih zelo trpela. Posebno veliko škodo je povzročila suša l. 1917. Družba je sicer kmetovalcem razpisala nagrade za vzdrževanje istih in oddala nekoliko merjascev za plemo, toda pogoji za prasičerejo so bili tako neugodni, da se je malokdo odločil držati plemenskega merjasca. In temu primerno je bilo seveda malo svinj zaskočenih. Sicer se je prasičereja že v tekočem letu primeroma dobro opomogla, trpela pa je vsled pogina na rdečici in kugi, ki je bila s Hrvaškega zanešena.

Konjerejski odsek je pred vojno imel precejšnji vpliv na pospeševanje konjereje na Kranjskem, ki se je pa razvijala v smeri, ki jo je začrtalo vojaštvo. Vojna je pa zahtevala svoje pravice in večina naših konj je moralo nastopiti vojaško službo. S tem je tudi prenehalo delovanje konjerejskega odseka. V drugi polovici l. 1918. je pa ta odsek zopet pričel z delovanjem in priredil dve ogledovanji konj, in sicer za Gorenjsko v Lescah, dne 21. oktobra za težko pasmo, in za Dolenjsko v Št. Jerneju, dne 24. oktobra za žlahtno pasmo. Udeležba je bila srednje dobra; na Dolenjskem boljša. Šele prevrat oktobra 1918. l. je temeljito izpremenil dotedanje razmere v konjereji. Naenkrat je bila dežela preplavljena s konji, ki so prihajali s fronte, in vsak konjerejec si je lahko izbral dobre plemenske živali. Dandanes lahko trdimo, da imamo v deželi prav lep konjski material. Konjerejski odsek pa čaka hvaležna naloga začrtati smernice bodoče konjereje, ki bodo na vsak način imele drugačen cilj, nego je bil v bivši Avstriji.

Kmetijsko rastlinarstvo je panoga, kateri se je dosedaj na Kranjskem posvečalo premalo pozornosti. Glavni odbor je pospeševal kmetijsko rastlinarstvo z dobavo semenja, zlasti pa semenskega žita. Poskušal je vpeljati razne dobre vrste pšenice, ječmena, rži in ovsa. Posebno dobro so se sponesle nekatere vrste pšenice. Druge so pa bile tako nezanesljive, da se niso mogle kosati z domačimi, vsled česar je bil glavni odbor primoran, opozoriti ude, naj za vsak slučaj rajši sejejo domače žito. Družba bo morala pač odslej obratovati večjo pažnjo kmetijskemu rastlinarstvu, kajti šele ta vojna je pokazala, koliko nam to lahko pridobi, če znamo dobro izkoriščati naša zemljišča. V ta namen si pa moramo šele vzgojiti pravo domače vrste žito in drugih kulturnih rastlin, ki nam dá v naših razmerah največji in najboljši pridelek in se najlaže prilagodi našim klimatičnim razmeram. Opozoriti je posebno na ajdo, ki je posebno za kranjsko kmetijstvo posebne važnosti. Vzgojiti bi pa bilo vrsto, ki ima čimkrajšo vegetacijsko dobo, to je, da čimpreje dozori in pri tem donaja po možnosti največji pridelek. Za tem ciljem mora družba v bodoče stremeti. V ta namen je glavni odbor imenoval g. inž. Tavčarja nadzornikom za rastlinarstvo z nalogo, da se posebno s tem vprašanjem bavi.

Vinarstvo in kletarstvo spada med one panoge kmetijstva na Kranjskem, ki nekaterim okrajem donajajo največjih dohodkov. Družba je podpirala to panogo z objavo poučnih spisov v „Kmetovalcu“, z raznimi nasveti, ki jih je dajala vinogradnikom in z dobavo vinarskih potrebščin. Posebno pažnjo je bilo obratovati

zatiranju trtnih škodljivcev. Glede *galice* je omeniti, da je družba ti dve leti kot edina korporacija na Kranjskem razdeljevala vso državno galico. Pri tem je upoštevala vse vinogradnike, tudi neude, in sicer primerno vinogradniški površini, ki jo je posameznik posedoval. Posebno velika dobrota je bila zanje, da so dobili galico pravočasno dostavljeno in niso tako zamudili zgodnjega škropljenja. Vendar za Kranjsko določena količina galice ni vedno zadostovala za škropljenje vinogradov, kakršnemu so vinogradniki bili navajeni pred vojno. Ravnotako je primanjkovalo *žvepla*. Treba je bilo torej najti novih sredstev proti trtnim škodljivcem, ki bi ravnotako učinkovala kakor ta dva pripomočka. Proti trtni plesnobi (*oidium*) se je z dobrim uspehom rabil *kalijev hipermanganat*; pozneje se je zelo razširila raba *solojida*. Temu sličen pripomoček je bil *melior*. Da se prištedi na modri galici, se jo je mešalo z *galunom* in pozneje, ko tega ni bilo možno dobiti, z *žveplenokislo glino*, kot primes galičnemu škropivu, s čemur se je prihranilo skoro polovico galice. Svoječas je družba oddajala tudi *škropilnice* i *žveplalnike*.

V kletarstvu je začelo primanjkovati *žveplanza* *žveplanje* sodov, brez katerega sredstva si danes ne moremo misliti umnega kletarstva. Družba je naročila *natrijev bisulfit*, ki ravnotako učinkuje kakor *žveplo*. Za popravo bolnih vin je družba imela v zalogi *eponit*, ki se je izvrstno sponesel v kletarstvu. V teh dveh letih je družba razdelila veliko število *Bernadotovih vinomerjev* (vinskih tehtnic) za hitro določanje alkohola v vinu mrzlim potom.

Statistika o letini je za razvoj kmetijstva, za proučavanje vseh narodno-gospodarskih vprašanj, kakortudi za ocenitev gospodarske moči enega naroda ali ene države največjega pomena. Za Kranjsko je to delo dolgo dobo let zvrševala kmetijska družba. In tudi še ti dve zadnji leti avstrijske države je družba zbirala statistične podatke. Ta avstrijska statistika je žadala družbi mnogo dela, vendar ni bila tako popolna, kakor bi morala biti za praktično uporabo. Bolehala je namreč ne tisti bolezni, kakor celotna avstrijska statistika, imela je namreč premalo reelne podlage. Temu pa se nikakor ni čuditi, če se pomisli, da je država sama le malo žrtvovala za to velevažno pomožno akcijo kmetijstva. Da se pa tudi z velikim delavskim aparatom in obilnimi sredstvi brez pravih strokovnjakov ne dá doseči zanesljivih podatkov, je dokazala statistika setve in žetve vojnega žitnega zavoda 1917. l., ko je izvršitev te statistike stala državo milijone, in je bil uspeh vendarle nezanesljiv. Družba se bo morala tudi v bodoče pečati s statistiko, kajti drugače je vse gospodarsko delo nemogoče; uvesti bo pa treba tak način zvršitve, da bodo zbrane številke vsaj približno odgovarjale dejanskemu stanju.

Priskrbovanje kmetijskih potrebščin družbenim udom je bila važna naloga kmetijske družbe in se je od zadnjega občnega zbora znatno razširilo, dasi je nabava raznih gospodarskih potrebščin v vojnem času in še danes zvezana z največjimi ovirami in težkočami. Opozorjam samo na dobavo umetnih gnojil, ki smo jih prej dobavljali deloma iz Nemčije, deloma iz Italije, celo iz Amerike, ostalo pa iz Češke, ki jih pa v zadnjih letih vojne ni bilo nikoder dobiti, ker jih je povsod primanjkovalo. To pomanjkanje v celi državi je šlo tako daleč, da je bila vlada prisiljena vzeti razdelitev vseh umetnih gnojil, ki so se pridelovala v Avstriji, pod nadzorstvo in določiti kontingent za posamezne

dežele po porabi umetnih gnojil v letih pred vojno. Ta razdelitev je bila pa za Kranjsko tako neugodna, da se je naša dežela morala zadovoljiti komaj z 2% vseh umetnih gnojil, izdelanih v Avstriji. Za ona gnojila, ki so se naročala iz Nemčije, je bila dobava prosta in neomejena, toda največja ovira za taka naročila je bilo pomanjkanje vagonov. Navzlic temu se je družbi posrečilo nabaviti in razdeliti še primerno množino tega blaga. V pojasnilo naj bodo navedene nekatere številke, ki pričajo koliko metrskih stotov umetnih gnojil se je razdelilo v teh dveh letih:

	1917	1918
amonijev sulfat	303 q	502 q
apneni dušik	200 "	121 "
kajnit	2766 "	5822 "
kalijeva sol	2398 "	6112 "
Tomasova žlindra	11317 "	15522 "
superfosfat	650 "	350 "
kostna moka	904 "	19 "
kalisuperfosfat	802 "	
Skupaj	19340 q	28448 q

L. 1918. je družba prejela večjo množino umetnih gnojil zaradi tega, ker je l. 1917. naročila veliko množino kajnita, kalijeve soli in Tomasove žlindre iz Nemčije, ki je pa vsled pomanjkanja železniških vozov dospela šele prihodnje leto in ni spadala več v razdelitev po državni komisiji za umetna gnojila.

Semenskega žita je družba v teh dveh letih nabavila precejšnjo množino, posebno l. 1918. je naročila ozimine in jarine nad 120 vagonov, le žal, da je družbi dospelo le 70 vagonov pšenice, medtem ko so naroče na rž, oves in ječmen vsled prevrata ostale neizvršene. Vendar je tudi ta količina žita zadostovala, da se je ugodilo vsem udom, ki so si želeli semenskega blaga, pa tudi kmetovalcem tistih okrajev, ki so vsled slabe letine trpeli pomanjkanje. Posebno se je družba zavzela za Gorenjsko, v prvi vrsti Bohinj in za Vipavo, ker je bila v teh krajih izredno slaba letina; pa tudi svojih primorskih udov se je spomnila ter jim poslala žita; kolikor je bilo pač mogoče. Da je pa družba v l. 1918. sploh pridobila tako množino pšenice, in še posebno, da ji je bila ta pravočasno dostavljena, gre zasluga v prvi vrsti dejstvu, ker je napram državni naredbi ponudila višjo ceno za to blago, nego je bila določena tedanja maksimalna cena in vrhutega plačala še posebne nagrade za hitro dopošiljatev. Tako se je zgodilo, da je družba imela semensko pšenico že vskladiščeno, ko vojno-žitni zavod še niti vedel ni, jeli in koliko je dobi.

Tudi druga semena je družba nabavljala svojim udom: seme krmske in sladkorne pese, detelje, lucerne, raznih vrst travnih semen itd. Sladkorno peso je razdeljevala vsled tega, ker je primanjkovalo pese za krmo. Naposled je ta pesa prišla v poštev tudi kot nadomestek za sladkor, katerega je zelo primanjkovalo.

Vinogradniki so pri družbi dobivali sredstva za pokončavanje trtnih škodljivcev, kakor je bilo že spredaj navedeno.

Zivinorejci so dobivali tečna krmila, otrobe, oljate tropine, klajno apno, ergofor za konje, insektorum proti garjam pri konjih, požiralnikove cevi, trokarje, napajalnike, mlečne cevi itd.

Še mnogo drugih predmetov je imela družba v tem času v zalogi, ki jih pa ni posamezno navajati. Tudi ni mogoče tu na drobno opisati družbenega blagovnega prometa. Pač pa naj navedem, da je družba

v teh dveh letih priskrbela velikemu številu strank različne potrebine, pri čemer je treba opozoriti, da so kot stranke navedene tudi podružnice, ki imajo same na stotine udov. Družba stoji namreč na stališču, da posluhuje svoje ude večinoma potom podružnic, da s tem zbudi med kmetovalci zanimanje in zmisel za skupnost. Družba je priskrbela: v letu 1917. 29.989 strankam okroglo 346 vagonov blaga v 40.981 pošiljativah v vrednosti 4.829.446 K. In v letu 1918. 30.974 strankam okroglo 339 vagonov blaga v 41.649 pošiljativah, v vrednosti 6.548.076 K. S tem je delovanje blagovnega oddelka kmetijske družbe kranjske v letih 1917. in 1918. najkrajše in najjasnejše opisano.

Cenjeni zborovalci!

Današnji občni zbor kmetijske družbe kranjske pomenja izredno važen dogodek v njeni zgodovini, vsled česar je umestno, da se malo ozremo nazaj v minule dobe in pregledamo samo nekatere važne dogodke in prevrate, ki so vplivali na razvoj naše družbe.

Prvi občni zbor „Društva za kmetijstvo in koristne umetnosti na Kranjskem“ se je vršil 26. oktobra 1767. l., torej praznujemo letos 152 letnico obstoja družbe. To društvo je pridno delalo do l. 1787., ko mu je vlada odtegnila letno podporo. L. 1807. se je zopet prebudilo in se imenovalo tedaj „Poljedeljsko društvo kranjskih deželnih stanov“. To je delovalo tudi med okupacijo po Francozih in bilo podpirano tudi od francoske vlade. 13. februarja l. 1815. se je društvo oživelo pod avstrijsko upravo in 8. aprila l. 1820. je cesar Franc I. potrdil nova in prva pravila ter naslov: „c. kr. kmetijska družba kranjska“. Od tega časa dalje se je družba intenzivno oprijela delovanja na kmetijskem polju, in sicer na širši podlagi, kakor smatramo danes družbeno delovanje.

Od l. 1842. do 1881. je bil družbeni tajnik dr. Janez Bleiweis. Od l. 1884. dalje pa Gustav Pirc, sedaj generalni ravnatelj družbe, ki danes zapušča to službo. Torej celih 77 let sta delovala pri družbi samo dva tajnika.

Če zgodovina kmetijske družbe kranjske imenuje dobo od 1842. l. do 1881. l. po delovanju njenega tajnika, ki je bil duša družbenemu napredku, „Bleiweisovo dobo“, tako bo morala označiti tudi dobo od 1884. l. nadalje „Pirčevo dobo“. Značilno za ti dve dobi so družbena glasila. Dr. Bleiweis je l. 1843. začel izdajati prvi slovenski list „Kmetijske in rokodeljske Novice“, ki so bile izrednega pomena tudi za naše slovstvo. L. 1884. pa je g. Gustav Pirc začel pisati čisto strokovno glasilo „Kmetovalca“, ki končuje letos svoj 36. letnik. Kaj pomenja ta zadnja doba in posebno „Kmetovalec“ za napredek našega kmetijstva, o tem danes ne moremo še govoriti, pač pa priča o tem ves napredek našega kmetijstva.

Dne 24. oktobra l. 1867. je družba slavnostno praznovala svojo stoletnico, žal, da vsled vojnih razmer ni bilo dano praznovati tudi stopetdesetletnice 1917. l. Prva pravila je dobila družba l. 1820., druga l. 1852. in tretja l. 1867., zadnja pa l. 1912.

Današnji občni zbor mora nanovo izpremeniti pravila, in sicer tako temeljito, kakor se to ni zgodilo vseh 152 let družbenega obstoja, kajti sedaj se ne moremo več omejiti le na Kranjsko, ampak upoštevati nam je celo Slovenijo ter temu primerno izpremeniti stoletni naslov „c. kr. kmetijska družba kranjska“ v „Slovensko kmetijsko družbo“, ki bo istočasno razširila svoje delovanje po celem slovenskem ozemlju. Ta dogodek je izrednega pomena ne samo za družbo kot tako, ampak

še bolj za celotno naše kmetijstvo in za vse kmetovalce Slovenije.

Družbo čakajo vsled tega velike naloge, in sicer prvič, ker se njen delokrog razširi čez celo Slovenijo, se poveča torej najmanj še za dvakrat toliko, kakor je bil dosedaj, in drugič, ker je naše kmetijstvo po petletni vojni trpelo ogromno škodo, ki jo je treba popraviti, in nazadovalo za mnogo let napredka, ki ga bo treba skušati dohiteti. Upamo, da bode družba tudi v bodoče vršila svojo nalogo kakor dosedaj in izpolnila nade, ki jih stavljajo kmetovalci v njeno delovanje.

S tem končam svoje poročilo. Formelno predlagam v imenu družbenega glavnega odbora:

Slavni občni zbor izvoli vzeti to poročilo na znanje!

Donešek k zgodovinskem razvoju živinoreje v bivši Kranjski.

II¹⁾

C. kr. deželni živinozdravnik ilirskega gubernija v Ljubljani Emanuel Hayne je v svoji obširni spomenici z dne 7. septembra l. 1825. poročal o stanju živinoreje v ilirskem guberniju ter je predlagal sredstva, kako bi jo bilo izboljšati.²⁾

Iz Haynove spomenice povzamem samo tisto, kar se tiče takratnega stanja živinoreje na Kranjskem, dočim njegove večinoma brezpomembne predloge izpustim. Hayne poroča na ilirski guberniji tozadevno takole:

V splošnem najdem, da je govedoreja v tej provinci obsežnejša nego konjereja, ker je kraj zanjo primernejši kakor za konjerejo in ker tukajšnje gospodarske razmere zahtevajo večje število govedi. Navzlic splošnem razširjenju govedoreje in na njeno neizogibno potrebo za kmetijstvo, dasi ona tvori v mnogih pokrajinah glavni vir kmetovih dohodkov in hrano prebivalstva, sem vendarle našel, da je način vzrejevanja govedi silno napačen.

Poglavitne napake, ki se splošno delajo pri vzrejevanju govedi, so sledeče: napačna odbira plemenskih živali, slabo ravnanje z mlado živino in prezgodnja poraba živali za pleme in za delo.

V tej provinci se nikjer ne najde kake določene in zenačene goveje pasme, ker so vse živali splošno med seboj prekrizane, da, vsak posestnik ima v svojem hlevu različne živali, le nekateri graščaki drže zenačene črede.

Nekaj časa sem se že rabi zlasti na Dolenjskem za pleme takozvana brežiška goved s potlačenim in gori zavihanim gobcem (mufelasta pasma). Ta pasma je pravzaprav sviška, je svetlosive barve, ima kratko glavo z gori zavihanim gobcem, ima bolj debele rogove in je težkega života.³⁾ Ta pasma je bolj za pitanje

¹⁾ [Glej tozadevni spis v 24. številki lanskega letnika.

²⁾ Izvirnik spomenice je shranjen v registraturi Slovenske kmetijske družbe.

³⁾ Ker sestavljam zgodovino Slovenske kmetijske družbe in v zvezi z njo zgodovino razvoja kranjskega kmetijstva, sem se obrnil na takratno c. kr. kmetijsko družbo na Štajerskem s prošnjo za sporočilo, kakšna pasma je to pravzaprav bila ter sem dobil tale odgovor: „Na nekaterih graščinah okrajev Brežice in Sevnica so svoječasno redili takozvano mufelasto ali mobsovo govejo pasmo (z gori zavihanim gobcem). To so bile živali Cilteralske in Dukserske pasme, ki so se vpejemale iz Cilerske doline na Tirolskem in so se redile na Spodnjem Štajerskem v dolinah Savinje in Save. Živali so bile rjavkastočne in belkasto,

in za vpreganje za težko vožnjo nego za molžo, je le za posestva, ki živino v hlevih rede in ni za tukajšnje kraje, kajti pašniki in gospodarske razmere v tej celi provinci niso zanj prikladni, ker tukaj uspeva le kvečjemu srednje velika goved za lahko vožnjo in za molžo, ki more izhajati na z mahom porastlih kamenitih gorskih pašnikih. Bohotnih pašnikov za tako živino ni v tej provinci in je malo upanja, da bi se kdaj splošno vpeljalo krmljenje v hlevu, za česar posestva niso prikladna. Iz tu navedenega sledi, da je ta pasma iz Brežiškega okraja pač priporočljiva za graščake in velike posestnike, ki krmijo svojo goved v hlevu in jo pitajo, ker potem daje posebno lepe velike živali, za čemer pa ne streme kmetski prebivalci te pokrajine zaradi svojih krajevnih razmer.

Pridem do zaključka, da bi bila za večino živinorejcev te province primernejša tirolska hribovska pasma, ki je srednje velikosti, temnordeče barve, majhne glave, ima velik podbradek, kratke noge ter daje več mleka in lahke vprežne vole, ki so pripravni za hribovske kraje, kakršnih ta dežela največ potrebuje. Ta tirolska pasma se posebno rada pase in se more cel čas pašne dobe izključno le na pašnikih prehranjevati, v čemer se razlikuje od drugih pasem in je torej za to provinco najprikladnejša.

Iz tega vzroka bi bilo želeto, in je tudi silno potrebno, če naj se slabo stanje tukajšnje živinoreje povzdigne, da se prične z vpeljavo tirolskih plemenskih bikov iz goratih krajev, s pomočjo katerih bi se tukajšnja slaba živinoreja kmalu povzdignila.

Živinozdravnik E. Hayne stavi potem v svoji spomenici celo vrsto nasvetov, ki pa niso prav nič strokovni, so nepomembni za presojo takratne naše govedoreje, zato jih izpustim. On potem nadaljuje:

Bik pod nobenim pogojem ne sme na pašo, ker potem leta za kravami in se bode z volmi. Tudi mu krma na paši ne dá potrebne energije za plemenjenje.

Če se presoja sedanje plemenske biki v tej provinci, potem se splošno najde, da biki drže navadno le graščaki, in sicer največkrat po dva; enega dobrega za svoje lastne krave, drugega pa za tuje kmetske. Te za kmetske krave določeni biki so navadno prav slabi, se spuščajo na dan po 10- do 12 krat (!) brez pravnega presledka, kajti hlapcu, ki ima to reč v rokah, se gre edinole z mnogoštevilnimi bikovimi skoki zaslužiti veliko skočnine. Odtod prihaja, da ostane toliko zaskočenih krav jalovih ali da skotevajo slabotna teleta. Tudi so ti biki različnih pasem, zato so potomci samo bastardi.

Biki, ki sem jih videl v posesti kmetov, so navadno pravzaprav še teleta in kakor hitro kažejo plemenski nagon, se že spuščajo na majhne telice, da se s tem prihranijo stroški krmljenja živali, ki ne prinašajo nikakega haska. Da mora pri takem ravnanju ostati živinoreja v zlem stanju, je gotovo, k čemur še pridetata običajna slaba oskrba in krmljenje, kajti vsak živinorejec skuša svoje živali komodno in poceni vzdrževati, dasi nevede zgreši pri tem pravi namen živinoreje. Te razmere se dajo šele po dolgem času odpraviti z zbledi po umnih kmetovalcih.

Dalje bi bilo paziti, da se živina ne pase, dokler sta mraz in slana, bodisi zgodaj pomladi ali pozno v

rvave, med katerimi so imele nekatere malo, a druge veliko belih lis. Zadnje so bile podobne Pustertalski pasmi. Označenje »Brežiška pasma« utegne prihajati od okoliščine, da je graščina v Brežicah take živali imela, jih redila in jih za plemo odprodajala. —

jeseni, kajti pašna na zmrznjenih ali s slano pokritih tleh je zelo škodljiva za rast živine. Na takih tleh živina ne najde potrebne krme, tava semtertja in se utruji.

Tudi bi bilo prepovedati živino napajati v vaških mlakužah, oziroma bi bilo te vsaj večkrat očistiti, ali pa bi bilo vpeljati napajanje v čisti tekoči vodi. Vaška napajališča bi bilo tako ograditi, da bi živina ne mogla vanje stopati in s svojim blatom in scalnico vodo onesnaževati. Sicer bi pa bilo najbolje, take mlakuže po vaseh zasuti, saj jih imajo samo zaradi komodnosti, a tvorijo vir raznim kužnim boleznim.

Dokler višje oblasti ničesar ne ukrenejo, se tukajšnja slaba živinoreja ne bo dvignila, kajti pri kmetih ne dostaja sredstev in tudi ne potrebnega razumevanja.

Iz strokovnega stališča poročilo deželnega živinozdravnika Hayneja sicer ni veliko vredno, čemur se pa ni čuditi, če se upošteva takratno stanje živinorejske vede in izobrazba takratnih živinozdravnikov, vendar nam podaja to poročilo v zvezi z onim, ki je bilo objavljeno v zadnji številki lanskega »Kmetovalca« in z onimi, ki jih še objavim, kolikortoliko verno sliko naše zanikerne živinoreje pred sto leti. Poznejša izvajanja nam bodo pokazala kako velike uspehe je naglo dosegla Slovenska kmetijska družba pri pospeševanju govedoreje v zadnjem času in marsikateremu klevetniku bodo usta zamašena, ki doslej še ne ve, kakšno ogromno delo je bilo izvršiti, na čemer ima takorekoč vse zasluge kmetijska družba.

Gast. Pirc.

Naloge našega vinogradništva v bodočnosti.

Ko se je približno pred tridesetimi leti prvič pri nas opazila trtna uš in so vsled nje začele trte po vinogradih močno pešati, nastalo je vprašanje, kako naj rešimo naše vinogradništvo pred propadom.

Ustanovile so se državne in druge trtnice, v kojih se je prideloval cenen in zanesljiv trtni material, dovoljevala so se vinogradnikom brezobrestna posojila in druge denarne podpore in skrbelo se je za izdaten pouk o novem vinogradništvu. Tako se je pričelo z obnovljenjem vinogradov na podlagi cepljenja ameriških divjih trt, ki kljubujejo trtni uši.

Naloga vinogradništva je bila tedaj, hitro obnoviti opustošene vinograde in jih spraviti v rodoviten stan.

Ta nova naloga se je srečno izvršila. Večina naših vinogradov je obnovljena. Imamo že celo 25 do 30 let stare vinograde na ameriški podlagi, njih življenska doba gre torej proti koncu, kajti 25 do 30 leten turnus (kolobar) smo pač pri novih vinogradih pričakovali.

Lehko torej rečemo, da se je s svetovno vojno končalo prvo obdobje našega novega vinogradništva. Mnogo vinogradov je ostarelo, izrodili so se, drugi pešajo vsled slabega gnojenja in obdelovanja med vojno in treba jih bo prenoviti. Nastaja torej drugo obdobje našega novega vinogradništva in z njim tudi nove važne naloge.

Ko smo prvič obnavljali vinograde, manjkalo nam je izkušenj z ameriško trto in imeli smo premalo časa, da bi se bavili s finesami vinogradništva. Naša naloga je bila obnoviti vinograde hitro in kolikor mogoče dobro. Hvala Bogu, se je to zgodilo brez

katastrof, kakor so jih doživeli drugod, zaradi tega pa ne smemo misliti, da smo delali brez napak. Mnogo pogreškov se je zgodilo, ker smo imeli premalo izkušenj in ker smo delali dostikrat površno. Pregovor: izkušnja uči — velja tudi tu. Mnogo smo se naučili v 25 letih prvega obdobja in vse te izkušnje moramo uporabiti v drugem obdobju novega vinogradništva, to je sedaj, ko bomo svoje vinograde v drugič obnavljali.

Nekatere nasvete v tem oziru sem podal že v svojih spisih: „Nasveti našim vinogradnikom“ na strani 75. lanskega „Kmetovalca“, in v spisu „Naše vinogradništvo“, objavljenem v raznih naših listih v pričetku aprila lanskega leta. Danes se hočem dotakniti dveh velikih vprašanj, ki sta tako za naše, kot za vse vinogradništvo sploh največjega pomena, to je *izbire vrst in plemenske izbire žlahtnih trt*.

Če se je pri obnovljenju vinogradov godilo in se še danes dogaja mnogo napak, je gotovo, da je bilo temu največ krivo, ker smo posvečali veliko pre malo pozornosti izbiri vrst. To popraviti, je ena najvažnejših nalog vinogradništva v bodočnosti.

Že pri izbiri podlog smo bili zelo površni, ker si nismo vselej izbrali prave za svojo zemljo. Podpisani je že leta 1907. v svojem obširnem spisu „Izbira ameriških trtnih podlog“ (Gospodarskih navodil št. 10.), v drugih spisih ter v brezštevilnih predavanjih opozarjal na veliko važnost tega vprašanja, ki pa niso našla dovolj razumevanja pri vinogradnikih. Najpoglavitejša naša trtna podlaga je bila velikolistnata riparija. To, precej razvajeno trto, je pa sadil naš vinogradnik v vsako zemljo. Naj si je bila peščena ali ilovnata, puhliiva ali lapor, povsod je šla poglavitno le riparija. Pa tudi druge trtne vrste, zlasti rupestris montikola, so se pogostoma sadile v neprikladno zemljo.

Posledica tega je, da mnogi vinogradi ne rodijo tako kakor bi morali, ali pa da trta povoljno ne rase, peša in pri velikih obdelovalnih stroških ne pride vinogradnik na svoj račun.

V bodoče ne smemo torej prezreti, da je riparija dobra podlaga le v najboljši, močni zemlji, povsod drugod pa jo je treba nadomestiti z drugo podlago.

Za peščene zemlje se priporočajo vrste rupestris in nje križanke z riparijo, za puhličaste zemlje in za lapor poleg teh tudi križanka aramon rupestris G. št. 1., za težke zemlje križanke vrste solonis, zlasti riparija solonis št. 1616 in za apnene zemlje križanke vrste berlandieri, zlasti Telekijeve križanke vrste riparija berlandieri, ki jih je izbral (selekcijoniral) višji vinarski nadzornik in sedanji referent za vinarstvo v avstrijskem kmetijskem ministrstvu, F. Kober v Klosterneuburgu.

Ker so nekatere teh križank tudi za neapnene zemlje boljše kot čista riparija, bi bilo tudi pri nas tem križankam posvetiti več pozornosti. Poleg javnih, državnih poskusnih nasadov, je naloga vsakega inteligentnega vinogradnika, da pri preskušnji teh vrst sodeluje. Preskušnja se pa mora smotreno vršiti. Vinogradnik mora trte opazovati dolgo vrsto let in o tem vedno obveščati kompetentnega vinarskega veščaka. Če tega ni, je stvar brez pomena. Podpisani je dal vinogradnikom že na tisoče križank iz državnih nasadov za preskušnjo. V tretjem ali četrtem letu pa vinogradnik navadno ni več vedel, kam je katero podlago posadil in tako je imelo vse to le premalo uspeha.

Državnih poskusnih nasadov pa ni mogoče napraviti v vseh vinskih gorinah, izkušnje ene lege in

ene zemlje pa tudi niso merodajne za vse druge lege in zemlje.

Vinogradniki naj bi torej pri novi nasaditvi vinogradov upoštevali predvsem vse dosedanje izkušnje glede podlag. Za vsako zemljo v vinogradu naj bi si izbrali primerno podlago. Kjer pa katero podlago kdo posadi, naj si jo natančno in trajno zabeleži. Svoje izkušnje naj javlja pristojnemu vinarskemu nadzorniku, ta pa naj te izkušnje obnavno objavlja v strokovnem listu. Le tako bomo prišli pri rešitvi tega vprašanja tudi pri nas do končnega zaključka.

Kakor je treba izbrati za vinograd pravilno podlago, tako potrebno je tudi, da izberemo *pravo žlahtno vrsto*.

V tem oziru smo pri nas vselej morda še manj storili kot glede izbire podlog.

Skraja je vsak vinogradnik cepil, kar mu je v roko prišlo. Zato najdemo zlasti v krajih, kjer so najprej pričeli z obnovo vinogradov, to je pri nas zlasti v krškem in kostanjeviškem okraju, po vinogradih strašno zmešnjavo. Dobre in slabe vrste, rodovitne in oprhljivke vse pomešano. Vsled tega je tudi pridelek tako negotov, neenakomeren in njegova kakovost tako različna.

Tudi to je treba sedaj popraviti. Glavno naše načelo mora biti, da gojimo le *malo vrst* (sort), in sicer samo one, ki so se doslej za naš kraj izkazale najbolj prikladne. Gojimo poglavitno bele vrste in to take, ki dobro rodijo, pri tem pa dajejo tudi dobro kakovost vina in vsako leto dozorejo. Ne glejmo samo na množino, ampak tudi na *dobroto*, ali celo v prvi vrsti na dobroto vina!

Od tujih žlahtnih vrst sadimo v večji meri zlasti tiste, ki so se doslej v naši okolici dobro obnesle. Ker ima čisti nasad mnogo prednosti pred mešanim, sadimo kolikor mogoče vsako sorto zase, če ne v celih oddelkih, pa vsaj v posameznih vrstah. Poslednji način združuje prednosti čistega in mešanega nasada, zlasti glede oploditve trt v cvetju.

Sadimo pa tudi vsako žlahtno vrsto v prikladno lego. Nekatere vrste zahtevajo visoko, odprto zračno lego, to so posebno take, ki so občutljive v cvetju (na pr. silvanec), ki rade gnijejo itd. Druge, (na pr. španjol, portugalka, burgundec) ljubijo zopet nižjo lego.

Vse to je treba v pravilnem nasadu upoštevati.

Zelo važna za vinogradništvo je pa *plemenska izbira trt*. Zanj se doslej pri nas skoraj nič nismo brigali.

Vsak kmet dobro vé, da niso vse krave enako dobre, čeprav so ene pasme. Ena krava dá več mleka, druga manj, ena daje lepša teleta kot druga, čeprav so iste pasme in so si podobne.

Tako je tudi pri trtah. Čeprav iste sorte, dajejo nekatere trte več pridelka in boljši pridelek kot druge. Vzemimo na pr. pri nas jako razširjeno domačo trto, kraljevino. V naših vinogradih najdemo kraljevino, ki močno rodi in lepo dozori, tako da postane vsako leto lepo rdeča. Dobimo pa tudi kraljevino, ki ne rodi rada in oprhne, ali pa rodi in ne zori dobro; njeno grozdje postane le na solčni strani rdeče, v senci ostane zeleno, rado gnije itd.

In mi cepimo vse vprek, pa pomnožujemo slabo z dobrim vred. Ali ni to velika škoda? Kakor dá le dobra krava lepo tele za pleme, tako bo tudi le dobra trta dala zopet dobro trto, tukaj še celo prej, ker se trte ne pomnožujejo potom plemenitve (spolnim potom) kot živali, temveč le potom cepljenja, kjer se

preneso vse lastnosti matere neizpremenjene na novo rastlino. (Konec sledi.)

Vzreajte plemenske bikce in merjaščke!

V živinoreji smo Slovenci zaekrat navezani sami nase. Treba bo pokazati, da si moremo sami iz lastne moči pomagati, da si upamo domača živinska plemena sama iz sebe tako daleč izboljšati, da nam bodo dajala višjih užitkov in s tem boljših dohodkov. Ne smemo si pa prikrivati, da je to težavna naloga, katere brez smotrenega načrta ne bomo mogli zadovoljivo izvršiti. Pri tem načrtu bo treba žilavega, premišljenega dela živinorejskih strokovnjakov, pridnega in zvestega sodelovanja živinorejcev samih in pa medsebojnega trdnega zaupanja. Le s temi predpogoji bo naše delo lahko in hvaležno!

Najvažnejša je trenutna gotova oskrba z dobrimi biki in merjasci. Iz narodno-gospodarskih ozirov se ne smemo preveč zanašati na uvoz plemenskih bikov in merjascev iz inozemstva. Treba bo torej iste v domovini vzrejati. Zato polagam živinorejcem na srce, da puščajo lepe junčke in merjaščke za pleme, seveda naj bodo posestniki pri odberi izbirčni. Le potomci zdravih, najbolj dobičkanosnih krav, ki se odlikujejo po dobri mlečnosti, naj se odberejo v ta namen. Zavedajmo se, da je v pravilni odberi za pleme prihodnost naše živinoreje. Živinorejci naj se poslužujejo pri tem velevažnem delu nasveta gg. živinozdravnikov in živinorejskih inštruktorjev (eden zadnjih bo imel sedež v Kranju, eden pa v Celju). V plemenske namene so najbolj prikladna jesenska in zimska teleta, vsled tega je ravno sedaj pravi čas, izbrati prave živali.

Opozarjam še na to, da bosta kmetijsko poverjeništvu in kmetijska družba zanaprej rabila v svrhu pospeševanja živinoreje večje število dobrih plemenjakov, zatorej se bodo živali z dokazano dobrim pokolenjem lahko prodale. Če bi ena ali druga žival navzlic vsej premišljeni plemenski odberi in dobri oskrbi ne odgovarjala za pleme, še to ni nobena nesreča, saj jih še vedno lahko pozneje pustimo skopiti ali pa vnovčimo za zakol. Rizika torej živinorejec pri tem ne bo imel.

Živinorejci, ki imate lepo in dobro živino, posebno oni iz priznanih plemenskih okolišev, vzreajte bikce in merjaščke! Pokažimo, da imamo zmisel in razumevanje za potrebe naše domače živinoreje.

Inž. Zidanšek,
živinorejski nadzornik.

VPRAŠANJA in ODGOVORI.

Na vsa kmetijsko-gospodarska vprašanja, ki dohajajo na Slov. kmetijsko družbo kranjsko ali na uredništvo „Kmetovalca“ se načelno odgovarja le v „Kmetovalcu“. Odgovori, ki so splošno poučni, se uvrstijo med „Vprašanja in odgovore“, na ostala vprašanja se pa odgovarja pismeno, če je priložena znamka za odgovor. Odgovarja se edinole na vprašanja, ki so podpisana s celim imenom; brezimna vprašanja ali taka, ki so zaznamovana le z začetnimi črkami, se vržejo v koš. V „Kmetovalcu“ se pri vprašanju nikdar ne natisne vprašalčevega imena, ampak vedno le pričetne črke imena in kraja. Redno se v vsaki številki odgovori le na tista vprašanja, ki so prišla vsaj 4 dni pred izdajo lista; na pozneje došla vprašanja se odgovori v prihodnji številki. Kdor takoj želi odgovora na kako kmetijsko-gospodarsko vprašanje, mora priložiti znamko za odgovor. Na vprašanja, ki niso kmetijsko-gospodarska, se ne odgovarja v „Kmetovalcu“, ampak le pismeno, če je pismu priložena 1 K v znakah kot prispevek k družbenemu pokojninskemu zakladu. Zadnje zlasti velja za pravne odgovore, ki seveda morejo biti le splošne vsebine, kajti uredništvo ne more poznati vseh, včasih zelo važnih okoliščin in zato za take odgovore ne prevzame nikakega jamstva.

Predlog za vinarske strokovnjake. Pri predavanjih, zlasti pa v sp. jih je zelo nerodno, da imamo v slo-

venščini za (površinsko) vrsto (Reihe) isti izraz kot za plemensko vrsto (Sorte). Zato predlagam, da vsi strokovnjaki dosledno rabimo za izraz »Sorte« besedo vrsta in za izraz »Reihe« besedo črta. Vsaj itak pravimo, da vinograd »razčrtavamo«. Kadar se to udomači, ne bo nikake zmešnjave več. Prosim, kolege strokovnjake, da izrazijo svoje mnenje v tej zadevi na tem mestu. B. Skalický.

Vprašanje 1. Imam apneno zemljo, ki ji primanjkuje kalijevih gnojilnih snovi, kar so pred vojno dokazali tudi tozadevni poskusi s kalijevimi umetnimi gnojili na eni mojih njiv. Ker pa od te dobe nisem mogel dobiti kalijevih gnojil, da bi z njim pognojil svoje njive, zato vprašam, ali bi lesni pepel, ki se mi ga nabere v gošpodarstvu vsako leto precejšnja množina, lahko za sedaj nadomestil kalijeva umetna gnojila? (L. K. v N.)

Odgovor: Lesni pepel vsebuje dve glavni rastlinski hranilni snovi, in sicer kalij in fosforne kisline. V lesnem pepelu je vsebina teh snovi odvisna od vrste drevja, nadalje pa od tega, je li pepel od mladega ali starega drevja, od vejevja ali debel in vsebuje li tudi tuje primesi. Pepel od raznih vrst drevja ima po kemični analizi, ki jo je napravil prof. dr. E. Heiden, sledečo množino kalija in fosforne kisline:

pepel	kalija v %	fosforne kisline v %
smrekovega drevja	11.5	6
hrastovega	8.5	3.5
bukovega	12.5	8.6
borovega	12.5	7.3

Primerjamo li množino kalija, katerega vsebuje kalijevo umetno gnojilo kajnit, z vsebino kalija in fosforne kisline, ki ga ima pepel posameznih vrst drevja, potem je razvidno, da je lesni pepel vsekakor izborno kalijevo kakortudi fosforno gnojilo, ter da mu morajo naši kmetovalci posvetiti vsekakor večjo pažnjo. Že v normalni dobi je veljalo načelo, da se cena istega z ozirom na gnojilne snovi, lahko ravna ceni Stassfurtskih kalijevih soli; v toliko večji meri velja to seveda sedaj, ko kalijevih umetnih gnojil sploh ni dobiti. Lesni pepel se trosi kot tak, ali pa se ga meša z (mešancem) kompostom in tega potem uporablja kot gnojilo.

Vprašanje 2. Kdaj naj trosim lesni pepel kot gnojilo za jare rastline v jeseni ali spomladi? (Z. U. v M.)

Odgovor: Opozarjamo Vas predvsem na odgovor v prejšnjem vprašanju. Kar se tiče dobe trosenja lesnega pepela je priporočati, da se to vrši zlasti na lahkih, to je peščenih zemljah, vsekakor spomladi, ker sicer voda lahko izpere v njem lahko raztopne gnojilne snovi v spodnjo plast zemlje, kamor rastlinske koreninice ne segajo, tako da so te gnojilne snovi za rastline izgubljene. T.

KMETIJSKE NOVICE.

* **Novo poštno pristojbine.** Za pisma: do 20 gramov teže: 30 vinarjev; (za vsakih nadaljnih 20 gramov po 30 vinarjev več).

Za dopisnice in razglednice: 15 vinarjev.

Tiskovine: do 100 gramov teže: 10 vinarjev; za vsakih nadaljnih 50 gramov po 5 vinarjev več).

Postranske pristojbine:

Priporočeno (ali vpisano) še posebej 60 vinarjev.

Ekspresno (ali nujno) še posebej 1 krono.

Razlastitev veleposestev. Po uredbah od 21. julija 1919 in 25. novembra 1919 se vsa veleposestva razlašča, in sicer proti odškodnini. Brez odškodnine se razlaščajo vsa habsburška in veleposestva dinastij nam sovražnih držav in veleposestva, ki so jih darovali za sluge Habsburžani, ako niso le-ta prešla že v tretje roke. Prepovedane so vse odstopitve in prodaje od teh posestev, razen v primerih, da sta lastnik ali hišotekarni upnik v gospodarski stiski, tedaj je pa za to potrebno dovoljenje ministra. V Sloveniji velja za veleposestvo 75 ha zemlje, ki se da obdelati, ali pa 200 ha zemlje splch. Vsa veleposestva v Sloveniji obsegajo 242.286 ha, in sicer takole: 16.104 ha njiv (6,6%), 16.594 ha travnikov (6,8%), 1181 ha vrtov (0,5%), 732 ha vinogradov (0,3%), 1291 ha pašnikov (0,5%), 11.526 ha planin (4,8%), 171.742 ha gozdov (70,9%), nerodovitne zemlje je 0,5% in 0,01% (360 a) zemlje s poslopji.

Društvo slovenskih kmetijskih strokovnjakov. Na polnoštevilno udeleženi občni zbor »Društva slovenskih kmetijskih strokovnjakov«, ki se je vršil dne 15. decembra l. l. pod vodstvom novoizvoljenega predsednika inž. Zidanška, se je soglasno sklenilo razne resolucije, ki so se poslale ministrstvu poljoprivrede, predsedstvu deželne vlade in poverjeništvu za kmetijstvo. Iz teh navajamo sledeče sklepe: 1. Pri poverjeništvu za kmetijstvo naj se stabilizira vodilno uradniško mesto direktorja in naj se isto odda priznanemu kmetijskemu strokovnjaku. 2. Pri posameznih okrajnih glavarstvih naj se namestijo kmetijskih komisariji, ki naj bodo posvetovalni organi okrajnega glavarstva. Potrebne inštrukcije naj dobivajo direktno od poverjeništvu za kmetijstvo, in sicer od referenta za kmetijski pouk v sporazumu z dotičnimi strokovnimi referenti. Ti komisariji imajo vršiti obenem tudi praktični in teoretični potovalni pouk po deželi. 3. Država naj odkaže kmetijskim komisarijem poizkusna posestva, na katerih imajo rentabilno gospodariti, da se kmetovalci lahko prepričajo o praktičnem uspehu njihovega pouka. Poizkusna posestva bodo velikega pomena zlasti za praktično poučevanje o uspešnem gnojenju z umetnimi in naravnimi gnojili, o uspešnosti boljšega obdelovanja zemlje, kakortudi za strokovno preizkuševanje posameznih domačih in tujih vrst kulturnih rastlin. Poizkusna posestva naj se skušajo pridobiti o priliki izvedbe zemljiške reforme. 4. Nadaljno izobrazbo kmetijskih strokovnjakov naj se podpira na ta način, da se jim financijelno omogoči potovanje po naravnih kmetijskih deželah. Vlada naj v to svrhu dovoli primeren kredit. 5. Za sprejem v državno službo predpisana dveletna praksa, ki so si jo morali posamezniki pridobiti dosedaj na lastne stroške, naj se izvršuje vnaprej na državne stroške, slično kakor pri drugih državnih uradih, in naj se vstejejo do sedaj privatnim potom pridobljena službena leta v pokojnino. 6. Društvo slovenskih kmetijskih strokovnjakov zahteva svojemu poklicu in pomenu primerno zastopstvo pri kmetijskem svetu in pri različnih stalnih kmetijskih komisijah, in nudi radevolje vladi svoje sodelovanje pri posvetovanjih o vseh vprašanih, tičočih se kmetijstva. Društvo je nadalje sklenilo, naprositi Slov. kmetijsko družbo, da ista razpiše primerne nagrade za sestavo dobrih kmetijsko-strokovnih knjig in prevzame založništvo. Pri društvu samem se osnuje za vsako kmetijsko panogo poseben književni odsek, ki si pridrži pravico redakcije rokopisa pred tiskom, tako da se na ta način poskrbi za izdajo pripravnih kmetijskih knjig. Društvo bo po možnosti priredilo več popularnih kmetijsko-strokovnih predavanj, zaenkrat v bližnji okolici Ljubljane.

Molzni tečaji. Kmetijsko poverjeništvu namerava letos prirediti po deželi nekaj *enotedenskih potovalnih*

molznih tečajev. Namen teh tečajev je, opozoriti živinorejce na velik pomen pravilne in čiste molže za mlečnost krav. Poučevalo se bo praktično in teoretično pravilni način molže in poglavitna pravila za oskrbo mlečne živine. Tečaji so brezplačni; udeležence zberejo krajevni faktorji, ki morajo tudi priskrbeti primeren prostor, kjer se bodo vršila predavanja. Kot udeleženci tečaja pridejo v poštev dekleta, deklice in gospodinje ter mlajši fantje. Živinorejke zadruge, kmetijske podružnice in občine, ki želijo v svojem področju takega poučnega tečaja, naj vložijo prošnje za prireditve taistega na poverjeništvu za kmetijstvo v Ljubljani. V prošnji je navesti, koliko udeležencev se je priglasilo in da je za primeren prostor za predavanje poskrbljeno.

Ribarstvo. Slovenska kmetijska družba naznanja vsem ribičem, da se dobivajo ribolovne knjižice vsak dan med deveto in dvanajsto uro dop. Ribolovna knjižica se izdaja samo za eno leto in stane s kolezom 10 K. Po pošti se bodo pošiljale le onim, ki vpošljejo vnaprej poleg predpisane pristojbine tudi poštnino in osebni popis.

Kmetijska podružnica Dob pri Domžalah. V nedeljo 25. januarja t. l. se vrši ob treh popoldne v šolskem poslopju v Dobu pri Domžalah ustanovni občni zbor kmetijske podružnice za Dob in okolico. Na dnevnem redu je tudi kmetijsko predavanje družbenega strokovnega uradnika. Vabimo kmetovalce in kmetovalke iz Doba in sosednjih vasi, da se zborovanja udeležijo v čim večjem številu.

Železo za kovače. Gospodarska komisija za stvarno demobilizacijo v Ljubljani oddaja železo, porabno za kovače vedno le direktnim porabnikom, nikakor pa ne trgovcem in prekupcem. V skladišču v Škofji Loki kakortudi v raznih drugih zalogah v Ljubljani, se nahaja večja množina starega železa, ki ga lahko vsak posameznik na licu mesta odbere in tam plača. Gospodarska komisija ima tudi večjo množino starih vozov, od katerih je porabno v prvi vrsti le železje, žal da se kovači z dežele le malo zanj zmenijo. Priporoča se vsem kmetijskim podružnicam in obrtnim zadrugam, da se pobrigajo za ta material in ga prevzamejo; vendar se morejo zavezati, da bodo prevzeto blago oddajale po istih cenah, po katerih ga bodo dobile vstevši seveda prevozne in druge svoje režijske stroške. *Posivljejo se torej vse podružnice kmetijske družbe kakortudi obrtne zadruge, da se oglasijo za to železje pri navedeni gospodarski komisiji.*

Železo za kovače, ključavničarje in kovinarje bo istotako dobavljala Gospodarska komisija za stvarno demobilizacijo, ki je s kranjsko industrijsko družbo na Jesenicah sklenila pogodbo, po kateri je družba obvezana odstopiti Uradu za pospeševanje obrti večjo množino raznovrstnega železa. Opozarjajo se vsi obrtniki, ki žele imeti tako novo železo, da takoj priglasijo svojo potrebo ter natančno navedejo dimenzije potrebnega jim železa. Priporoča se, da več obrtnikov skupaj naroči celo vagonsko pošiljatev, in sicer se mora naročiti od vsake dimenzije najmanj 500 kg. Urad za pospeševanje obrti v Ljubljani, na katerega je nasloviti vsa tozadevna naročila, naznanja, da se na manjše množine ne bo mogel ozirati, vsled tega se priporoča podružnicam in zadrugam, da se za vse obrtnike v njihovem okraju skupno naroči potrebno železo. *Tračnice, barake, železniške vozičke za poljski tir in milarno v Ljubljani* bo oddala Gospodarska komisija za stvarno demobilizacijo v Ljubljani, Dušajska cesta 22. Prošnje za ta material naj se pravočasno vložijo pri tej komisiji z navedbo cen dotičnim predmetom.

DRUŽBENE VESTI.

*** To številko pošljemo brez izjeme vsem dosedanjim prejemnikom, drugo številko pa brez izjeme samo tistim, ki do tistega časa plačajo udnino, oziroma naročnino.**

*** Udnina** se je morala povišati na 16 K vsled tega, ker so se stroški za tisk, papir, poštnino, odpremo in druge zadeve tako povišali, da drugače družbi ni mogoče kriti vseh tozadevnih izdatkov. Od 16 K dobi itak podružnica četrtino, tako da ostane družbi le 12 K za „Kmetovalca“, kar najbrže ne bo niti zadostovalo za kritje vseh stroškov in bo morala družba iz svojega še doplačati.

*** Vsakega dosedanjega uda, oziroma naročnika prosimo, naj ostane zvest družbi tudi v novem letu ter naj, nam pridobi vsak vsaj še enega uda.** To gotovo ni težko v očigled udnini 16 K, ki tvori dandanes znesek, katerega vsak rad izda za liter vina. Ta prošnja se ne stavlja iz dobičkarije, kajti čim več udov družba ima, tem več bo morala doplačati za tisk „Kmetovalca“, torej družba ima z udi le škodo. Z ozirom na ugled družbe same je pa važno, da je ta edina kmetijska strokovna korporacija v Sloveniji čim močnejša. Glede vsebine lista pa obetamo, da jo bomo, kakor doslej vsako leto, tudi v prihodnjem letu izboljšali, bodisi glede količnosti kakor kakovosti.

*** Načelnštva podružnic in družbene ude** prosimo, naj nam kolikor mogoče kmalu pošljejo svojo udnino, drugače se zadržuje razpošiljanje »Kmetovalca« za leto 1920.

*** Vse ude Slovenske kmetijske družbe, ki se obračajo v raznih zadevah na našo družbo, nujno prosimo, naj po možnosti vsako reč napišejo na poseben list in vsak list podpišejo in navedejo bivališče in pošto, kajti vsak družbeni uradnik ima svoj posel, in če so namreč na enemistem listu pisane razne prošnje, naročila na gospodarske potrebščine, naročila na drevje, gospodarska vprašanja itd., pozročita to silne težkoče, zamude in zmešnjave. Prosimo, da se to primerno upošteva!**

*** Poziv vsem razdeljevalnicam sladkorja.** Predsedstvo deželne vlade za Slovenijo zahteva, da družba izpopolni svoje izkaze o razdelitvi sladkorja vinogradnikom s točnimi izkazi podružnic, županstev in sploh faktorjev, ki so sladkor prejeli v individualno razdelitev, kateri vinogradniki in koliko sladkorja je vsakteri prejel, kar naj dotični vinogradniki potrdijo s svojimi podpisi! Pozivljajo se torej vse razdeljevalnice, da predložijo kmetijski družbi poimenske izkaze, kakor jih zahteva predsedstvo deželne vlade, da jih potem družba pošlje na pristojno mesto.

Oddaja potočnih postrvic. (Ribarski odsek.) Za ribarske okraje na Kranjskem bo koncem marca ali početkom aprila t. l. na razpolago 50.000 potočnih postrvic (Trutta fario) v dobi še ne použitega rumenjaka. Kdor želi kupiti te postrvi, naj naznani svoje ime, ribarski okraj in množino zahtevanih postrvic Slovenski kmetijski družbi v Ljubljani. Ker namreč v tekoči drstni dobi ni bilo mogoče dobiti ne plemenskih postvi, ne postrvijih iker v toliki množini, da bi se izplačala gojitev v lastnem gojišču, se je kmetijska družba, kot namestnica ribarskega odbora, pogodila z ribarskim zavodom na Bledu, ki je dal na razpolaganje nekaj čez 50.000 postrvijih ker, tako, da se iste v tem zavodu tudi izvale in da se izvaljene ribice tudi od tam razdele interesentom Kranjske. Kmetijska družba se je odločila za tako postopanje in opušča za letos valitev v lastnem zavodu, ker tu se izplačajo stroški valitve

le za večje množine. Tržna cena postrvijih iker je letos 50 do 60 K za 1000 komadov ukaljenih iker, za zarod postrvic, t. j. za ribice, ki še niso použile vzega rumenjaka, ki torej ne potrebujejo še hrane, je cena 120 K za 1000 komadov. Tako blago je pa povsod že zasedeno in razprodano. Na Bledu stane za ribarje Kranjske 1000 postrvic 100 K. Kmetijska družba prispeva za vsakih 1000 postrvic 40 K, 60 jih plača pa prejemnik. Če kdo prepusti prispevek družbe za kritje prihodnjih stroškov ribarstva kot podporo, se ta dar hvaležno sprejme. Kdor hoče te ribice dobiti doprsane ali kdor hoče priti sam ponje na Bled, naj to naznani kmetijski družbi. Prevozne stroške nosi prejemnik. Čas, kdaj se izvrši pošiljatev, določa in naznani pravočasno upravitelj blejskega ribarstva g. Jakob Kleindienst. Za manjše partije 2000 do 3000 zadostuje sod, za večje množine je potreben hidrobion.

URADNE VESTI

Slovenske kmetijske družbe

Seja glavnega odbora kmetijske družbe
kranjske dne 30. decembra 1919.

Seji je predsedoval družbeni predsednik g. prošt Andrej Kalan. Navzoči so bili podpredsednik g. Zorc in odborniki gg.: Cerar, Dimnik, Hladnik, Hočevnar, Kosler Mihelčič, Piber in Rechbach ter družbeni tajnik inž. Rado Lah.

Ob devetih dopoldne je gospod predsednik otvoril sejo, ugotovil sklepčnost, pozdravil navzoče gg. odbornike in povdarjal, da se pri današnji odborovi seji gre le za nekatere predloge, ki naj jih družbeni glavni odbor predloži občnemu zboru v sklepanje.

Odobril se je predlog glede odpusta iz službe dosedanjega družbenega tajnika g. Gustava Pirca vsled njegove zahteve. Na njegovo mesto naj se imenuje družbenim tajnikom inž. Rado Lah, ki opravlja tajniške posle že od 2. januarja 1918, samostojno pa že od 1. februarja 1919, ko je družbeni glavni odbor ugodil prošnji gospoda generalnega ravnatelja Gustava Pirca, da se razreši njegova službena pogodba, sklenjena med njim in kmetijsko družbo kranjsko.

Predlog za izpremembo pravil, kakor jo je glavni odbor določil v svoji seji dne 13. novembra 1919 se predloži občnemu zboru v pretres in sprejetje. Določijo se le nekatere manj važne izpremembe, ki so potrebne z ozirom na sedanje stališče štajerskih udov kmetijske družbe.

Od podružnic je edino ona v Strugah doposlala predlog glede pospeševanja živinoreje v Sloveniji, v katerem zahteva, naj občni zbor stavi primeren sklep s pozivom na poverjeništvu za kmetijstvo, da v bodoče določi enako svoto za povzdigo govedoreje, kakor je bila letos dovoljena za konjereje. Glavni odbor je sklenil, da predsedstvo stori v tem zmislu potrebne korake pri vladi.

Od iste podružnice predlagana resolucija za izpustitev naših vojnih ujetnikov iz italijanskega vjetništva, se predloži občnemu zboru posebno s tega vzroka, ker je večina teh vjetnikov kmetijskega stanu in naše kmetijstvo nujno potrebuje svojih gospodarjev in delavcev za spomladanska dela.

Sicer je po časniških poročilih pričakovati, da skuša italijanska vlada sama ugoditi tej želji in se je baje že odločila, da izpusti vjete jugoslovanske vojake. Ne škodi pa, če se občni zbor kmetijske družbe kot najvažnejše strokovne korporacije v Sloveniji zavzame za to vprašanje.

G. Hočevar je predlagal, naj družba skuša podpirati vzrejevanje bikov tudi s tem, da podeljuje podpore za mlade bike, ki bi bili primerni za vzrejo v bike. Tajnik je pojasnil, da je družba v tem oziru stopila v zvezo z živinorejskim nadzornikom ter da se bo v bodoče tudi v tem zmislu delovalo, in skušalo s podporami zagotoviti si potrebni plemenski naraščaj. Omeniti pa je, da je družba večkrat razpisala nagrade za bike in merjasce, da je pa bilo med živinorejci tako malo zanimanja za to, da še ni mogla razdeliti niti podpora 20.000 K, ki jih je družba v to svrhu prejela od poverjenišva za kmetijstvo.

Poročilo tajnika o izvolitvi delegatov raznih podružnic se je vzelo na znanje.

Ker ni bilo drugih vprašanj na dnevnem redu, se je zaključila odborova seja.

Redni občni zbor kmetijske družbe kranjske dne 30. decembra 1919.

Redni občni zbor kmetijske družbe se je vršil v torek, dne 30. decembra 1919. ob desetih dopoldne v dvorani »Mestnega Doma« v Ljubljani. Od glavnega odbora so bili navzoči: predsednik g. prošt Kalan, podpredsednik g. Josip Zurc, odborniki gg.: Cerar, Dimnik, Hladnik, Hočevar, Kosler, Mihelčič, Piber, Rechbach in Vehovec.

Kot zastopnik poverjenišva za kmetijstvo se je udeležil občnega zbora g. kmetijski svetnik Vilj'm Rohrmann.

Zastopanih je bilo 105 družbenih podružnic po 210 delegatih, torej je bil občni zbor v zmislu § 15. družbenih pravil sklepčen.

Zborovanje je otvoril dosedanji predsednik g. prošt Kalan, ugotovil, da je bil občni zbor pravilno sklican in da je v zmislu §§ 14. in 15. družbenih pravil sklepčen. Podružnic, ki so upravičene poslati na ta občni zbor delegate, je 127 s pravico za 257 delegatov. Zastopanih je tu 105 podružnic z 210 delegati. S tem je sklepčnost tega občnega zbora ugotovljena.

G. predsednik je pozdravil navzoče delegate in odbornike, in zastopnika poverjenišva za kmetijstvo g. kmetijskega svetnika Rohrmanna. Brzobjavno je pozdravilo to zborovanje tudi poljoprivredno (kmetijsko) društvo v Beogradu.

Nadaljeval je, da ima današnji občni zbor posebno važno nalogo sklepati o izpremembi pravil v tem zmislu, da se delokrog kmetijske družbe kranjske raztegne na celo Slovenijo. Šele na podlagi tako izpremenjenih pravil bo mogoče sklicati občni zbor za celo Slovenijo in začeti z rednim delovanjem. Družba je sicer že dosedaj delovala po celi Sloveniji, ampak to le na podlagi sklepa glavnega odbora z dne 6. novembra 1918, ki ga je tedaj Narodna vlada potrdila, ki ga pa mora še odobriti današnji občni zbor.

Redno delovanje Slovenske kmetijske družbe po celi Sloveniji se bo začelo šele po prihodnjem občnem zboru, ko bodo v glavni odbor izvoljeni odborniki iz cele Slovenije.

Ob tej priliki je naša dolžnost, da se spomnimo prejšnjega predsednika kmetijske družbe, monsgr. dr. Lampeta, ki je dve leti načeloval družbi ter si pridobil posebne zasluge za kmetijsko družbo kakortudi sploh za kmetijstvo na Kranjskem! Njegovo ime bo ostalo zapisano v analih kmetijske družbe, mi mu pa ohranimo časten spomin.

Kmetijska družba kranjska je tekom svojega 152 letnega obstoja in delovanja izvršila ogromno delo na Kranjskem, prestala pa je tudi že marsikatero krizo in borbe za obstanek. V prvi vrsti je pa vedno smatrala kot svojo najvišjo dolžnost braniti pravice kmetijskega stanu, ki se

jih pa žal ni vedno upoštevalo. Šele minula vojna je pokazala na važnost kmetijstva. Navzlic temu, da je v naši državi nad 80% prebivalstva kmetijskega stanu, nima ta stan tistih pravic, ki mu gredo. In ravno vsled tega se bori naša nova država s težavami, ker premalo upošteva ta stan. Da ga bodo država in drugi stanovi upoštevali, si mora kmetijski stan priboriti to spoštovanje le z delom, z neumornim delom. Edino delo bo rešilo našo državo in kmetijski stan.

Ob tej priliki je treba posebno pozdraviti zastopnika poverjenišva za kmetijstvo g. kmetijskega svetnika Rohrmanna, ki je počastil ta občni zbor s svojo navzočnostjo, v nadi, da pojde tudi vlada na roko kmetijski družbi pri njenem delovanju in da bo skupno in edinstveno delo obeh pripomoglo k povzdigi kmetijstva in zboljšanju stanja naših kmetovalcev.

Toda ne samo delo, ampak tudi složnost, edinost in strokovna organizacija bodo rešile našega kmeta pred izkoriščanjem po drugih stanovih. Poslavlajoč se s tega mesta Vas prosim: Kmetovalci! bodite složni in edini! Sovražnikov je obilo, če se boste cepili, boste pos'ali sužnji velekapitala! Bog blagoslovi kmetško delo!

G. kmetijski svetnik Rohrmann se je zahvalil za pozdrav g. predsednika. V imenu vlade je pozdravljajal to zborovanje in obljubil, da bo vlada z vsemi močmi podpirala delovanje kmetijske družbe, te naše najvažnejše kmetijske korporacije, kajti edinole skupno delovanje obeh faktorjev privede do cilja. Današnjemu zborovanju pa želi obilo uspeha.

Nato je družbeni tajnik inž. Rado Lah obširno poročal o družbenem delovanju v letih 1917. in 1918. (To poročilo je v današnji številki »Kmetovalca« objavljeno med spisi.) Poročilo je bilo odobreno.

Tajnik je pojasnjeval družbene račune in bilanco za leti 1917. in 1918. ter proračun za leto 1920. Ker so bile med navzoče delegate in odbornike razdeljene tiskane bilance za omenjeni dve leti, se ni bilo treba spuščati v podrobnosti, ker so družbene bilance itak tako pregledno in jasno sestavljene, da so vsakemu lahko razumljive. Povdarjal je samo to, da je čisti dobiček celotnega blagovnega prometa znašal v l. 1917 129.520 K 26 v in to pri skupnem prometu od 31.977.135 K 28 v, kar znaša komaj 0.4% dobička; v 1918. l. pa 101.833 K 86 v od skupnega prometa 37.460.829 K 04 v, t. j. niti 0.3% dobička.

V imenu preglednikov računov je poročal g. Bohuslav Skalickv, da so bile pregledane vse računске knjige in priloge, kakortudi vsi tozadevni spisi ter bilance in se je našlo vse v popolnem redu. Vsled tega je predlagal, da se bilance in računi za leti 1917. in 1918. odobrijo, in da se za to dobo dá dosedanjemu glavnemu odboru kmetijske družbe kranjske absolutorij.

Poročilo o bilancah, o blagajniškem poslovanju in o gmotnem stanju kmetijske družbe, kakortudi poročilo preglednikov računov je občni zbor odobril in podelil dosedanjemu odboru absolutorij.

Potrdil je tudi proračun dohodkov in stroškov za 1920.

Nato je sledila četrta točka dnevnega reda, namreč predlog, da se g. generalnega ravnatelja Gustava Pirca, dosedanjega družbenega tajnika na njegovo prošnjo odpusti iz službe in na njegovo mesto imenuje tajnika inž. Rado Laša. Go pod predsednik je poročal o tem sledeče:

Dosedanji družbeni tajnik Gustav Pirc je bil na občnem zboru dne 30. januarja 1884. izvoljen odbornikom družbenega glavnega odbora in obenem imenovan družbenim tajnikom. Ob poznejši izpremembi pravil je postal

družbeni tajnik družbeni uradnik. Na občnem zboru 1. julija 1908. l. je bil tajnik Pirc imenovan družbenim definitivnim uradnikom na podlagi državnega zakona z dne 16. decembra 1906 s službeno pogodbo kot nadomestno pogodbo za starostno zavarovanje v zmislu tega zakona, pri kateri priliki so se mu vračunala vsa službena leta. Vsled Pirčeve zahteve z dne 17. januarja 1919. ga je glavni odbor v svoji seji dne 23. januarja 1919. toliko odvezal od njegove službe, kolikor dosedanja družbena pravila dopuščajo, a končno odločitev je prepustil v zmislu § 20. družbenih pravil bodočemu, t. j. današnjemu občnemu zboru.

Če družbeni tajnik zahteva odpust iz službe, mu tega ne gre braniti v zmislu § 11. drž. zak. z dne 16. decembra 1906, odnosno ces. naredbi z dne 25. junija 1914 in 28. avgusta 1914, ker mu glasom nadomestne službene pogodbe ni treba doprinesiti dokaza nezmožnosti nadaljnega službovanja.

Na podstavi imenovanih zakonov ter ces. naredeb, predlagam po naročilu glavnega odbora, da občni zbor službeno pogodbo z dosedanjim tajnikom Gustavom Pircem tako razreši, kakor zakon veleva, in se mu prizna nadaljnje izplačevanje vseh njegovih prejemkov enako kakor družbenim aktivnim uradnikom v zmislu njegove službene pogodbe s Slovensko kmetijsko družbo kot pravno naslednico c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Ob tej priliki je smatral občni zbor kmetijske družbe kranjske kot svojo dolžnost, izreči g. generalnemu ravnatelju Gustavu Pircu od strani družbe najglobokejšo zahvalo za njegovo neumorno in uspešno skoro šestintridesetletno delovanje za procvit naše kmetijske družbe in za nevenljive zasluge, ki si jih je pridobil za povzdigo celotnega kmetijstva na Kranjskem.

Občni zbor je z odobranjem vzel ta predlog na znanje.

Na podlagi tega sklepa občnega zbora je g. predsednik nadalje predlagal imenovanje novega tajnika. Glavni odbor je že v svoji seji dne 30. oktobra 1917. namestil inž. Rado Laha kot družbenega tajnika. S 1. januarjem 1918. je ta nastopil svojo službo in celi dve leti večinoma že samostojno vodil pri družbi tajniške posle. Pri tem se je izkazal kot zmožnega in sposobnega uradnika, ki je v tej svoji službi popolnoma na mestu, vsled česar je smatral glavni odbor, da ga sme priporočati občnemu zboru v imenovanje. Vsed tega je predlagal:

Občni zbor kmetijske družbe imenuj na podlagi § 12. družbenih pravil inž. Rado Laha tajnikom družbe in ga v zmislu njegove službene pogodbe stalno nastavi. Njegove dolžnosti in pravice ostanejo, kakor jih določa § 20. družbenih pravil.

Občni zbor je ta predlog glavnega odbora soglasno sprejel in s tem je bil imenovan družbenim tajnikom inž. Rado Lah.

Kot peta točka dnevnega reda je bila volitev predsednika. G. predsednik je opozarjal, da je danes treba izvoliti novega predsednika, podpredsednika in pet odbornikov. Po § 15. družbenih pravil se pri volitvah glasuje z glasovnicami, če h glasovanju upravičeni soglasno drugače ne sklenejo. Prosil je občni zbor, da se o tem izrazi. Občni zbor je sklenil, da se voli najprej predsednika, potem podpredsednika in slednjič ostale odbornike. Voli naj se po glasovnicah, in sicer poimensko po podružnicah. Za skrutinatorje so se izvolili vladni svetnik pl. Detela, Zapolnik in Pipan.

G. Ivan Ažman iz Hraš pri Lescah je pozdravil splošno mnenje zborovalcev, da je treba postaviti v odbor prave kmete. In posebno na mesto predsednika mora priti pravi kmet, ki bo lahko uspešno zastopal kmetske koristi. Predlagal je kot kandidata za predsednika bivšega gene-

ralnega ravnatelja kmetijske družbe g. Gustava Pirca, ki si je kot družbeni tajnik stekel toliko zaslug za družbo, da bi ta bila skoraj dolžna podeliti mu to mesto. Nasprotni kandidat g. Mihael Iskra iz Hlebc pri Lescah se nikakor ne more primerjati z velezaslužnim g. Pircem. Omenjal je nadalje, da so zborovalci prejeli že glasovnice, na katerih so natisnjeni že kandidati za vse odbornike. Na mesto g. Hladnika je predlagal g. Kuralta iz Št. Jurja.

Nato se je vnela živahna debata za in proti obema kandidatom, dokler se niso obe stranki zedinili, da pridejo k glasovanju po glasovnicah, torej k volitvi predsednika. Glasovalo se je poimeasko in vsak, kdor je bil po klican, je oddal svojo glasovnico v volilno žaro. Ko so skrutinatorji dokončali svoje delo, se je izkazalo, da je bilo oddanih 224 glasovnic. Od teh je dobil kandidat večine Mihael Iskra, posestnik v Hlebc pri Lescah, 150 glasov, kandidat opozicije generalni ravnatelj v p. Custav Pirc pa 67 glasov. Štiri glasovnice so bile neveljavne, tri pa prazne.

Ko se je objavil izid volitve predsednika, je med zborovalci nastal vihar. Večina je ploskala, manjšina je kričala, da ne dopusti razpravljati o nadaljnih točkah dnevnega reda. Po zborovalni dvorani se je čulo zabavljanje, kričanje, petje itd. Predsednik je opozarjal zborovalce, da je treba še rešiti več točk dnevnega reda, povdarjati je, da je posebno važna točka izprememba pravil, ker je le na podlagi izpremenjenih pravil omogočeno razširiti delovanje kmetijske družbe na vse slovensko ozemlje. Predsednik je opetovano zvonil in prosil, naj zbor nadaljuje z dnevnim redom, toda manjšina mu je vselej s kričanjem onemogočila nadaljevanje zborovanja. Predsednik je opozarjal na vladno naredbi, ki kaznuje motilce in razgrajalce na zborovanjih, a tudi to ni izdalo. Ker tudi dogovori za kompromis niso uspeli in ker ni bilo pričakovati uspešnega, mirnega in dostojnega zborovanja, je predsednik zaključil občni zbor z obžalovanjem, da se niso rešile one točke dnevnega reda, zlasti ona o izpremembi pravil, s čemur bi bilo omogočeno vsem slovenskim kmetovalcem sodelovanje pri tej za kmetijstvo najvažnejši družbi.

Podpore za plemenske bika in merjasce.

Slovenska kmetijska družba podeljuje podpore za nakup plemenskih bikov in merjascev tistim podružnicam, živinorejskim in bikozejskim zadrugam, občinam ali zasebnikom, ki dokažejo, da je v njih okolišu nujna potreba po teh plemenjakih. Višina teh podpor znaša približno eno četrtino do ene tretjine nakupne cene.

Družba sama nima takih plemenjakov za oddajo, kakor se tudi ne bavi z nakupom in dodelitvijo istih, pač pa posreduje nakup in prodajo potom svojega glasila »Kmetovalca«, v katerem brezplačno objavlja ponudnike in kupce plemenjakov. Družbe in kmetovalci, ki si žele nabaviti bika ali merjasca, naj si jih potom teh oglasov ali kako drugače sami poiščejo, se glede nakupa sami pogode in potem vložijo prošnjo za primerno podporo, utemeljeno s potrebnimi dokazili, kakor spodaj navedeno.

Opozarjamo pa živinorejce še prav posebno na to, da namerava posredovanje pri nabavi plemenjakov prevzeti živinorejsko nadzorništvu pri poverjeništvu za kmetijstvo, kamor se naj mladi plemenski bikci ali junčki, ki se nameravajo vzrediti za bika, po dopisnici prijavijo.

Podpore se bodo podeljevale le za bika tiste pasme, ki je primerna pokrajini prosilca, oziroma, ki je tam že vpeljana, za merjasce pa vseh bolj žlahtnih pasem.

V prošnjah za podporo je navesti, oziroma priložiti:

1. Pasma in starost plemenskega bika ali merjasca;
2. potrdilo živinorejskega inštruktorja ali živinozdravnika, da je bik sposoben za plemo, da odgovarja glede pasme in da je cena umestna;

3. potrdilo kmetijske podružnice ali občine, da je plemenjak v okolišju prosilca potreben;

4. obenem s prošnjo naj prosilec potom svoje podružnice vpošlje podpisano obvezno pismo, s katerim se zaveže, da se bo natančno držal pogojev, ki so v zaveznem pismu natančno označeni in prosilcu znani. Zavezna pisma se na zahtevo vsakomur dopošljejo;

5. vsak prevzematelj bika se zaveže, da bo vodil točen spušcalni zapisnik.

Družba si pridrži pravico, subvencionirane plemenjake nadzorovati po svojih strokovnih organih ter zahtevati, da se ti drže v takih hlevih ali svinjaki in so tako oskrbovani, kakor odgovarja zahtevam umne govedoali prasičereje.

Slovenska kmetijska družba

Razglas

službe strokovnega tajniškega uradnika pri Slovenski kmetijski družbi.

Podpisana Slovenska kmetijska družba nastavi tajniškega uradnika s sedežem v Ljubljani, ki bo vršil strokovne posle pri družbi.

Ta služba se podeli le izšolanemu agronomu, ki je v kmetijstvu že praktično izvežban, je več pisarniškega dela in ki je sposoben javno predavati o kmetijstvu.

Prosilci za službo naj vložijo svoje prošnje, opremljene s potrebnimi spričevali in s popisom svojega življenja, pri podpisani družbi

do 31. januarja 1920.

Imenovani strokovni uradnik bo nastavljen na podlagi družbenih pravil z nadomestno službeno pogodbo, ki mu zajamči pokojnino v zmislu zakona za starostno zavarovanje zasebnih uradnikov. Njegova plača se določi po dogovoru.

Slovenska kmetijska družba v Ljubljani.

Podpredsednik: prošt A. Kalan, s. r.

Vabilo

k občnemu zboru podružnice Slov. kmetijske družbe v Frankolovem, ki bo v nedeljo, 22. februarja t. l. popoldne po večernicah v posojilničnih prostorih.

SPORED:

1. Poročilo načelnika; 2. predložitev in odobrenje računov za l. 1919; 3. vpisovanje in plačevanje udnine novih udov; 4. volitev delegatov za občni zbor kmetijske družbe; 6. posvetovanje glede skupnega naročila kmetijskih potrebščin; 6. prosti predlogi.

Frankolovo, 10. januarja 1920.

Vabilo

k občnemu zboru podružnice Slovenske kmetijske družbe v Ribnem, ki bo 8. februarja 1920. popoldne ob treh v hiši načelnika.

SPORED:

1. Volitev načelnika; 2. pregled računov; 3. slučajnosti.

Peter Mužan, načelnik.

Vabilo

k občnemu zboru podružnice Slov. kmet. družbe Sv. Peter-Negova, ki bo na Svečnico, 2. februarja 1920 v Gornji Radgoni v posojilničnih prostorih ob devetih dopoldne.

SPORED:

1. Poročilo načelnika, tajnika in blagajnika; 2. stanovske zadeve in slučajnosti.

Vinko Breznik, načelnik.

Jože Korošec, tajnik.

Vabilo

k občnemu zboru podružnice Slovenske kmetijske družbe na Starf cesti okraj Lutomer, ki bo v nedeljo, 25. januarja 1920. ob dveh popoldne v šoli na Stari cesti.

SPORED:

1. Poročilo odbora; 2. odobritev računskega zaključka za l. 1919; 3. volitev načelnika; 4. volitev delegata; 5. slučajnosti.

Načelnštvo.

Vabilo

k občnemu zboru podružnice Slov. kmetijske družbe v Pesnici, ki bo v nedeljo, 1. februarja 1920 v Jarenjini v šoli ob osmih zjutraj.

SPORED:

1. Poročilo o položaju podružnice; 2. volitev odbora; 3. volitev odposlancev na občni zbor kmetijske družbe; 4. slučajnosti.

Vabljeni so vsi udje ter oni, ki žele še isti dan pristopiti.

Ivan Mermolja, predsednik.

Vabilo

k občnemu zboru podružnice Slov. kmetijske družbe za Sp. in Zg. Šiško, ki bo 25. januarja 1920 ob dveh popoldne v prostorih v Zg. Šiški št. 39.

SPORED:

1. Poročilo načelnika; 2. poročilo blagajniškega stanja; 3. pregledanje računov za leto 1919; 4. volitev načelnika in štirih odbornikov v zmislu § 31. družbenih pravil; 5. vpisovanje novih udov; 6. slučajnosti.

V slučaju nesklepnosti, se vrši pol ure pozneje drugi občni zbor, ki bo sklepal ob vsakem številu navzočih udov.

J. Černe, t. č. načelnik.

Ponudniki in kupci plemenske živine.

(Pod tem naslovom Slovenska kmetijska družba odslej naprej redno objavlja vse one lastnike plemenske živine, ki so pri volji plemensko živino prodati in vse one kmetovalce, ki jo želijo kupiti, s čemer je dana prilika prodajalcem in kupcem stopiti v stik in tako poskrbeti za zamenjavo plemenske živine. Priglašati je nakup in ponudbo vseh vrst moških in ženskih plemenskih živali ter naj vsak priglasilec natančno prijavi svoj naslov, vrsto domače živali, njen spol, pasmo, starost, število itd.

Naprodaj so:

Plemenske svinje in merjasce Hešove pasme, križane z jorkširci, 4 do 12 mesecev stare, proda Ivan Lovrač, Podlipovica, p. Medija-Izlake.

Bika simodolca čiste pasme, 14 mesecev starega, lepe oblike, proda Frančišek Suhadolnik v Borovnici.

Telico montafonske pasme, dve leti staro, pol leta brejo temnosive barve, štiri stote težko, proda Jožef Prislav-Parizle, Braslovče, Štajersko.

Kozo, poldrugo leto staro, belo in črno pisano, sanske pasme in nekaj plemenskih kuncov proda Franc Žihert, Vodice, Gorenjsko.

Kobilo, petletno, lisičje barve, po Gidranu z osemmesečnim žrebčkom po znanem amerikancu Lustig, dalje

Tri žrebce, štiriletne, huculske, proda Franjo Stanjko, nač. kmet. podružnice v Ljutomeru.

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo Slovenske kmetijske družbe.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 16 K na leto.
Posamezna številka stane 80 v.
Udje Slovenske kmetijske družbe dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopnih cenah: Inserat na vsi strani 600 K, na 1/2 strani 300 K, na 1/3 strani 150 K, na 1/6 strani 100 K, na 1/12 strani 50 K in na 1/24 strani 25 K. Udom 10 % popusta. Vsaka vrsta v »Malih naznanilih« stane 2 K.

Urejuje inž. Rado Lah; založba Slovenske kmetijske družbe; tisk J. Blasnikova naslednikov.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati Slovenski kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg št. 3. — Pona tisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 1. Ljubljana, 15. januarja 1920. Letnik XXXVII.

Mala naznanila.

Za vsako besedo je naprej plačati 20 vinarjev v česarju ali znakmah, sicer se naznanila ne objavijo. Upravništvo ne prevzame posredovanja.

Šuhe gobe (jurčke) kupuje po najvišjih cenah tvrdka M. Geršak & Co., Ljubljana Kongresni trg 10. 119

Najboljše apno ima vedno naprodaj I. Taufer, apnenica, Zagorje ob Savi. 17

!! PILE ŽAGE !!
ORODJE

za vse svrhe najboljše kakovosti priporoča **Odon Koutny**, specialna trgovina jeklenih in tehničnih potrebščin v Ljubljani, Kolodvorska ulica 37. 70

Milnske kamne, s-kane iz najboljše bele, ostre s-ale, trde in srednje od 40 do 100 cm široke, po naročilu tudi večje, izdelujem zopet in prodajam po najnižjih cenah s pisмено garancijo. Leskovaček Anton, posestnik in kamnosek, Sv. Jurij ob južni železnici pri Celju. 262

Razne potrebščine lanene tropine, kijačno apno, oljnatе barve, firnež, terpentín, lak, razne šipe, kit itd. priporoča Anton Kravanja, Begunje pri Cerkljici. 356

Tisoč enoletnih breskelij lepih, nad 50 cm visokih, prodam. Breskije so lepo vkoreninjene, mešane deleske vrste, drevesce stane eno krono. Naročijo n j se pisмено; naročitev se po vrsti izvršujejo. Priporočam breskije posebno za soinčne lege. Anton Zagar, Besnica 25, p. Spodaja Hrušica pri Ljubljani. 344

Prodaj posestvo ki meri 66 johov in je polovica posestva lepe smrekove in bukovе hoste, za ceno po dogovoru. Prodaj om enem tudi svo živino. Posestvo tudi zamenjam za manjše. Franciška Bauman. Planina Sp. Štajersko. 347

Vagu desetičnu, 180 cm duljina, 100—120 cm širina vagati od 10—1200 kg (za pajčke vagati), kupuje odmah Fran Horvat, Plešivica, p. Jastrebarsko (Hrvatska). 349

Sto lopat prodaj Slovenska kmetijska družba v Ljubljani. Cena po dogovoru. Prevzeti jih je osebao v skladišču, Turjaški trg, št. 3. 265

Drva, les. Kupim vsako množino tesane in rezane jelovine, kakor tudi bukovе drva, kole po 2 m, tavolete in testone franko vagon Vaše postaje. Najnižje ponudbe pod »Eksport lesa« na upravo »Kmetovalca«. 352

Prazne vreče. Slovenska kmetijska družba kupi in prevzame v svojem skladišču Ljubljana Turjaški trg 3, vsako množino dobro ohranjenih jutastih in tudi papirnatih vreč. 361

Sanjke, z usnjem preobl. one, za enega ali dva konja, zamenjam za voz z lestvicami na pergalih Ivan Rus, trgovec na Bledu. 361

Stikalnica, za seno, dobro ohranjena in koča za par konj je naprodaj pri Ant. Lovrenčić-u Sodražica. 362

Visokodebelna drevesca, domačih šolanih s-šiv, kupi večje množino Vid Žabka, posestnik v Artičah pri Brečicah. 363

Prodaj se posestvo po ugodni ceni v bližini Rogaške slatine v lepi brežni legi, 20 oralov, med temi 2 orala vinograda, 10 oralov sladkih travnikov, 2 orala njiv, ostalo gozd s prirpstim gospodarskem posloju in stanovanjem. Natsučnejše naznani Lud. Tomše, pošta in postaja Pedplat (Slovenija.) 364

Večje posestvo v bližini Ljubljane, v katerem se nahaja sedaj gostilna, je naprodaj za približno 300.000 kron. (Naslov se izve pri Mariji Štrukelj, Vižmarje 62.) 1

Cementno opeko zarezano ali navadno in razne cementne izdelke ima vedno v zalogi in izdeluje iste samo iz split-skega cementa. Delavnice cementnih izdelkov Tršan & Gorjanc, Kranj. 2

Naprodaj imam voz, še malo rabljen, na tri peresa, kočijo v popolnoma dobrem stanu in jako fine sine. Fran Wisjan, izdelovalec vozov, Kolodvorska ul. 25. 3

Kupijo se genilna jermena 8—10 cm široka in ena »šajba« za jermen, 80—90 cm v premeru. Ponudbe na J. Ulčar, Gorje nad Bledom. 4

Prodaj kompletne garnituro: slamorez-nico, mlatilnico s kroglastimi težaki, vitelj s transmisijo, predležjem in jermena. Franc Berlič, Zapuše, p. St. Vid nad Ljubljano. 5

Prodaj se: sejalni stroj, »Samsej« iz tovarne varov Ježek, še skoraj popolnoma nerabljen, potem plug, vez iz železa ki orje v eno plat (obračljivi plug). Cena se izve pri Janezu Herga, Sv. Lenart, pošta Veitka Nedelja. 6

Ronja ali žrebeta, šekastega, belo in rudeče lisastega kupim; visokost in navedbo cene je poslati Anton Joras, posestnik 148, Ribnica, Dol. 7

Zamenjam kravo, ki bo o svetem Mateju okoli 600 kg, dobra mlekariča, brez napak. Dobil bi rad okrog 700 kg težjega dobrega vola za delo, od 4 do 5 let starega, še bi pa kdo imel par, bi rad oba prevzel in doplačal po dogovoru. Frančišek Birtič, posestnik, Dobrova št. 30, nad Ljubljano. 8

Telica montafonske pasme, 2 leti stara, pol leta breja temnosivе barve, 400 kg težka, se prodaj. Jožef Prislán, Parizle, Braslovče. 9

Mlado kozico, poldrugo leto staro, lepo, belo in č no pivano, sanske pasme, jako prikupno, potem nekaj plemenskih kuncev prodaj Franc Ziberi Vodice, Gorenjsko. 10

Predivo, lepo otrto, kupi Florjan Kučanda, vrvar, St. Jurij ob južni železnici. 11

Što mernikov ajdovih plev ima naprodaj Lovro Cunder Stožice 1, p. Ježica. 12

Korenjevo seme, domače, rumeno, 1 kg 20 K, rumena Ekendorfer 1 kg po 24 K, semenski fižol nizki, beli, najrodovitnejši 1 kg 10 K s povzetjem je naprodaj pri Ivanu Polenec v Črnomlju. 13

Sadna drevesca. Večjo množino, tri- in štiriletnih vrst lepih visokodebelnih drevesc **Jabolk**: Bauman reneta, zlasta reneta, štajerski mašančkar, izvlni namizni tafelni, ki se drže do junija, štajerski moštar Paierhubert, zelo rodoviten, žlatostanke itd. **Hruške**: večina moštnice, žlahtne pa klanovke, napolenovke, rumene itd., in več sto hrušovih prilikavcev, požlahtnjenih češenj in češpej dobrih vrst, vse z imeni, cena pa času primerna I. vrste 10 K komad, II. vrste 8 K komad ima naprodaj Andrej Hajner, posestnik in sadjerejec, Dorfarje št. 14, p. Škofjaloka. 14

Ženske zmešane lase kupuje po najvišji ceni Martin Pieterski, Cerklje. 15

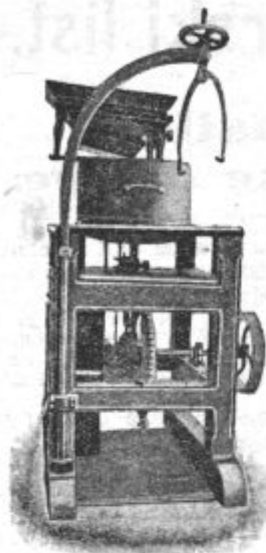
Iščem pastirja za 14 govdi; prednost ima če zna molziti. Plača po dogovoru. Ivan Šinkovic, Ambrus 12. 16

Ženitna ponudba! Posestnik srednjih let se želi seznaniti s čedno, kmečko deklico ali vdovo brez otrok. Tudi se priženim na boljše gostilno ali posestvo. Svoje posestvo lahko prodam, ker je v lepem kraju in bližini mesta in sem drugače popolnoma sam in neodvisen. Pisma naj se pošlje na upravništvo Kmetovalca pod »Resnost« 1920. Slike se takoj vrnejo. 17

Izdelujem kmečke mline

od najmanjšega do največjega:

za roko,
vodno in
motorno
moč.

Mlini so opremljeni s presejalniki in kamni, kojih ni treba nikoli klepati, za kar jamčim. Ti mlini meljejo vsako žito ter napravljajo lepo in okusno moko za kuho in pecivo pri samo enkratnem nasipu. Razpošiljam razne vrste mlin-ske kamne in druge potrebščine za mline

ter poljedelske stroje.

Josip Čretnik

stavbenik mlinov (64)

7 Sv. Jurju ob Južni železnici.

S tehničnimi in praktičnimi nasveti vsakomur na razpolago.

Vzajemno podporno društvo

v Ljubljani,
registрована zadruga z omejeno zavezo.

Posojilo na osebni kredit: 6 %.

Posojilo na hipoteko: 5 1/2 %.

Mesečna odplačila.

Ranžijska posojila na več let.

Mali vračevalni obroki.

Pisarna: Kongresni trg št. 19. Uradne ure od 8 do 12. (105)

Prospekti brezplačno na razpolago.

Rezervni zakladi nad 500.000 K.

Hranilne vloge 3 1/4 %.

Med in vosek kupuje

v vsaki množini
družba „SAD“

preje Primož Hudo-
vernik, Ljub-
ljana, Kolodvorska
ulica.

Gostilničarji, kavarnarji, vinogradniki pozor!

Trgovina z vinom

OSET & GAJNKO

Slovenjgradec.

Vino v steklenicah (Buteljke)

Naznanjava, da imava veliko zalogo najboljšega sortiranega kakor: „Muškatelec, Rizling, Šipon, Burgundec, Portugiser, Šilhar“ pristnega „Ljutomeržana, Pekarčana, Haložana, Bizeljčana“ ter črna dalmatinska in banatska stara in nova vina. Kupujeva iz vseh vinorodnih krajev vsa najboljša vina po najboljših cenah.

Se priporoča (111)

Andrej Oset in Franjo Gajnko.

Razpošiljanje vina v sodih od 50 l naprej!

Prvi in edini slovenski zavarovalni zavod je

Vzajemna zavarovalnica v Ljubljani

107

Dunajska cesta št. 17.

Sprejema:

1. V novoustanovljenem življenjskem oddelku zavarovanja za slučaj smrti in doživetja v vseh sestavah, zavarovanja za otroško doto in ljudska zavarovanja.

2. V požarnem oddelku proti požarnim škodam zavarovanja poslopij, premiónih, poljskih prid.ikov i. t. d.

Osamosvojimo se na gospodarskem polju! Zavarujmo le pri naši domači Vzajemni zavarovalnici!

Pozor poljedelci!

Izdelovalci čilskega solitra — jednega od najkoristnejših umetnih gnojil — želeči, da poljedelcem kraljevstva SHS nudijo kar najboljša obveščanja in navodila o uporabi vseh vrst umetnega gnojila a posebno onega, katero je našim zemljam najpotrebnejšij in to je

azotno gnojilo.

Odprli so od 1. junija t. l. svojo delegacijo za kraljevstvo SHS.

Pisarna delegacije se nahaja v Beogradu, Resavska ulica šte. 33. in stavlja svoje usluge brezplačno na razpolago vsem poljedelcem in zainte resovanim v kraljevstvu SHS. (75)

Jeklarna na Ravnah

(Georg Graf v. Thurn'sches Stahlwerk Stralteben) ustanovljena 1774. leta. (17)

Gaštanj-Ravne, Koroško (Jugoslavija).

Poštna postaja Guštanj, žel. postaja Prevalje. Brzojavni naslov: Jeklarna Guštanj.

Proizvaja: Azzalonsko in bresclansko jeklo v zabojih, s sidrom kot varstveno znakom.

Legirana in nelegirana topilniška jekla za vsakovrstno orodje največje trajnosti.

Jekla za orodje, drugovrstna, za kladiva, žlebe, matrice; za dieta in nože za obdelovanje železa; za svedre, za rudo, premog in kamen; za pile, rezila vrtnala dieta itd.

Legirana in nelegirana martinova jekla za vozovne in vagonste vzmeti; za konstrukcijske dele posebne trajnosti v avtomobilni in letalni industriji; za kolesna obročja; za kose, srpe, sekire, motike, lopate itd.

Izgotavlja: Vozovne osi s pušami in nakončniki; transmisijske valke (ostrugane do 4 m, surovokovane do 6 m dolžine); v žlebih kovane dele za avtomobile in vagon; krogle za cementne mline itd

Prvo jugoslovansko specialno stavbno podjetje za

kurilno tehniko.

Zastopstvo: Nunska ulica šte. 10, LJUBLJANA (101)

se priporoča za projektovanje in izvršitev

opekaren,

krožnih peči za opeko in apno,

DIMNIKOV ZA TOVARNE

Njih poprava tudi brez prekinjenja obrata

Vzidanje vseh vrst kotlov.

Primešaj krmi Mastin!

Enkrat na teden primešaj krmi pest praška Mastin. Ob pomanjkanju krme, ko se uporabljajo nadomestna sredstva za krmlila, pa se primeša dvakrat na teden. Prašek Mastin je dobil najvišje kolajne na razstavah v Londonu, v Parizu, v Rimu in na Dunaju. Tisoči gospodarjev hvalijo Mastin, ko ga enkrat poizkusijo, in ga ponovno rabijo. 5 zavojev praška Mastin zadostuje za 6 mesecev za enega prasida ali vola.

Ako se Mastin pri Vas v lekarnah in trgovinah ne dobi, potem ga naročite po pošti. 5 zavojev Mastina 20-50 poštnine prosto na dom. (14)

Mazilo zoper garje

(naftomazilo) uniči pri ljudeh garje, lišaj, srbečico, kožne bolezni, izpuščaje. Pri živini uniči garje. 1 lonček 6, po pošti K 950.

Lekarna Trnkóczy

Ljubljana, Kranjsko. Zraven rotovža.

= Konjske garje = srbečico = malarijo

lahko uspešno zdravite le z mojimi prvovrstnimi, preizkušenimi, predvojnimi zdravili. — Mazilo proti konjskim garjam 1/2 l za 20 K. Mast proti človeški srbečici, 1 lonček za 6 K. Mast za otroke proti garjam, 1 škatljica za 2 K. Domača mast za rane, 1 lonček za 8 K. Sladkorna zrna proti malariji za odrasle, kakor tudi za otroke, 50 zrnov za 24 K. — Zavoji se zaračunavajo po nabavni ceni. Navadena in tudi vsakovrstna druga zdravila pošilja po povzetju ali proti predplačilu

lekarna (60)

pri „Materi božji“, MR. VJ. RUBELLI,
Zagreb, Prilaz 17.

**Cementna (11)
strešna opeka**

najbolj trpežne vrste se dobi pri trvdri
Ivan Jelačin,
Ljubljana, Emonska cesta št. 2.

Prvorazredno sjeme

za proljetnu sjetvu

dobavlja

Sjemenar d. d. Osijek

Gajev trg 1.

— Telefon br. 663. —

Brzojavi: (82)

Sjemenar, Osijek.

DRUŽBENE VESTI.

* Slovenska kmetijska družba ima za svoje ude v zalogi sledeče kmetijske potrebščine:

* Apneni dušik $28/21\%$ po K 160— za 100 kg takojšnje prijave sprejema družba neobvezno, vreče mora naročnik sam dostaviti.

Antiavit v varstvo setev pšenice, turščice, graha grašice, travnih in deteljnih, vrtnih in gozdnih semen vseh vrst pred poljskimi vranami, vrabci, kokošmi itd., se dobi v zaklopnih 50 g za K 8—.

* Ergofor, fiziološki železo-apneni preparat se imenuje redilni prašek za živino, ki ga priporočajo celo iz živinozdravniške stroke posebno za konje, a tudi za drugo živino. To sredstvo učinkuje baje posebno dobro ob današnjih slabih prehranjevalnih razmerah pri živini, ki ji primankuje močnih krmil in posebno pri konjih ovsu. Tega praška se poklada na dan in glavo:

pri konjih po 2—4 ne polje žlice
pri govedih „ 2—6 „ „ „
pri kozah ovcah in prasičih „ 1—2 „ „ „

V začetku je treba seveda polagoma navajati žival na ta prašek in šele čez nekoliko dni ji je pokladati določeno množino. Pri vsakem zavoju je zraven tudi primerno navodilo, kako se ta prašek poklada. En zavoj tehta 1 kg in stane 20 K.

Eponit, s katerim se vzame vinu vsak zoprn okus ali duh, bodisi po gnilobi, plesnivcu, po sodu, grenkobi itd. stane kg 12 K.

Kostni superfosfat po K 200— sto kg. Vreče je treba družbi ob naročanju dostaviti.

Kostna moka po K 106— za 100 kg; jutaste vreče mora naročnik v napolnitev poslati.

Kožna moka po K 106— sto kg, naročnik mora jutaste vreče dostaviti.

Melior, preskušeno sredstvo proti peronospori na trtah in proti drugim glivičnim in živalskim škodljivcem na vseh rastlinah, stane kg za ude 3 K 40 vinarjev.

Mlečne cevi iz kosti, štev. 3561 po K 140.

Roženo moko, izvrstno dušičnato gnojilo oddaja Slovenska kmetijska družba po 150 K za 100 kg brez vreč. To umetno gnojilo je posebno velike vrednosti za vinograde, ker se v zemlji razkrajja le polagoma in deluje torej po več let. Pozivljemo vse kmetovalce, v prvi vrsti pa vinogradnike, naj si to umetno gnojilo naroče. Trosi se ga lahko vsak čas, treba ga je pa podkopati ali podorati. Vreče mora naročnik poslati.

Sladkorna pesa po K 8— kg.

Semenska pesa. Seme izvirne severonemške ru mene in rdeče Mamut krmilne pese K 24— kg.

* Vreče. Vsak naročnik mora poslati za kostno moko, roženo moko, apneni dušik itd. svoje dobre jutaste vreče, ker dobiva družba vsa gnojila itd. sedaj le v papirnatih vrečah, ki jih železnica ne sprejema za odpremo v manjših pošiljativah.

Živinska sol po 220 K sto kg. Vreče morajo naročniki dostaviti.

Žveplenokislo glino namesto galuna, kot primer: galičnemu škropivu, ima kmetijska družba v zalogi, ter je oddaja po 1 K kilogram.

Žveplo (žveplene ploščice) na juti za žveplanje sodov, najboljše, brez arzena po 20 kron kilo.

SLOVENSKA KMETIJSKA DRUŽBA

je dala naslednja

10

„GOSPODARSKA NAVODILA“

posebej ponatisniti iz „Kmetovalca“ in jih oddaja komad po 50 vin.

Denar ali znamke je treba ob naročitvi naprej poslati.

1. Zakaj vino črni, kaj je temu vzrok in kako se odpomore.
2. Rjavanje vina.
7. Onojenje vinogradov.
8. Kako se iz gnilega grozja napravi dobro in stanovitno vino.
9. Čiste drože in njih raba v kletarstvu.
12. Kako se pripravlja dober vinski kis.
13. Vzroki neplodnosti pri govedih.
15. Sluzavost ali vlačljivost vina.
18. Krmljenje z oljnim tropinami.
21. Bradavice pri domačih živalih.
25. Resna beseda vinogradnikom ob trgatvi.
26. Naprava petiota ali domače pi-jače.
27. O bistvu alkoholnega vrenja (kipenja) in o rabi čistih vinskih drož pri pridelovanju vina.
29. Vnetje vimena ali volčič na vimenu.
30. Vnetje vimena ali volčič na vimenu.
32. Zavrelka.
35. Kako se napravi stanovitne sadjevec.
36. Nova naredba kranjske c. kr. deželne vlade glede zvrševanja krastva.
37. Kislost (kisloba) in razkisanje vina.
43. Dolžnost vzdrževanja ograj v obrambo kulturnih zemljišč pred škodo po živini, ki se pase.
44. Napenjanje govedi.
45. Kaj je presnavljanje v živalskem telesu?
50. Izdelovanje mila za dom.
51. Zdravljenje kužnih bolezni cepljenjem.
54. Nove zakonske določbe o sporih pri kupčiji z živino.
56. Kako živi žitni molj in kako se pokončuje.
57. Snetjavost pri žitu.
58. Kako se jajca ohranijo.
59. Natrijev bisulfit kot nadomestno sredstvo za žveplo.
60. Kako se obnovljajo in popravljajo meje?
61. Kdo se naj še zgledi za državni preživiljski (vzdrževalni) prispevek?
62. Presojanje krmil po škrobnih vrednotah.
63. Garje pri konjih.
65. Kako pripravljamo domači kvas (kravajce, drože)?
66. Duh in okus vina po žveplu.
67. Zatiranje trtnih bolezni spomladi.

KONJAK

za oslabele vsled starosti, proti slabostim v želodcu in proti izgubiti telesne moči, je

stari vinski konjak pravo oživiljenje.

Razpošilja dve polliterste steklenice, ovojnina in poštnina prosta za K 68—

Benedikt Hertl, graščak na graščini Goljč pri Konjicah Štajersko. (55)

Kmetovalci! Denarni zavodi

Gozdarske in gospodarske zadruga!

Berite! Losotrčel! Berite!

A. Šivic (9)

„Poljudno navodilo za merjenje lesa“.

V omenjeni knjižici je poljudno popisano kako se izračuna telesnina debel posekanega in razžaganega lesa. Pridelane so vse za tako računanje potrebne tabele. V knjižici se nahaja tudi popis in potrebne tabele za pravilno določanje oblik in razmerij lesu, ki se ima obtesati ali razžagati. Kmetovalec se pouči kako na podlagi tabel izračuna prirastek v gozdu. Dalje so pridelane tabele za določanje prostornine v ogljarskih kopah in kub. mera drv za kurjavo v prostorninskih metrih kakor tudi popis in potrebne tabele za primerjavo nove dolžinske, ploskovne in kubične mere s staro mero. Cena knjižice proti predplačilu za dva Slov. kmet. družbe K 3—.

Čistilni stroji za žito

(mlini za vejati)

najboljše vrste, ki prekašajo vse: dosedanje tovarniške izdelke: glede trpežnosti, ličnosti in lahko umevne sestave. Cene strojev so izvanredno nizke ter jamčim za vsak stroj 10 let. (18)

Natančna pojasnila daje

J. Pučko,

Budina, p. Ptuj, Štajersko.

Kmetovalci!

Skrbite za kar največje razširjenje

„Kmetovalca“!

Stremite za tem,

da se ga lahko čita

v vseh gostilnah

in javnih prostorih.

25.000 nas je

že v Kmet. družbi,

pa bi nas bilo lahko še enkrat več.

Čim več nas bo,

več bomo dosegli!

Pisarna geometra Richard Stiger-ja se nahaja v Schillerjevi ulici št. 8. Maribor. 18

Bih simodolec, čiste pasme, 14 mesečev star, lep, je naprodaj pri Franju Sahadolinu v Borovnici. 19

Več mladih drevesec divjega koštanja za presaditi imam naprodaj. Kupim pa večjo množino **bo-deče počinkane žice**. Pojasnila daje: Alojz Zajec, posestnik v Ljubljani 7 (Bellevue). 20

Iščemo „Alfa Separator“ za mlekarstvo z 4 do 8 kravami. Oddamo pa 6 pločevinastih **zaklopnic apnega dušika** za ceno po dogovoru. Podružnica Slov. kmetijske družbe Kostrivnica-Podplati pri Rogatcu. 21

Najmodernejše obleke

lastnega izdelka za gospode in dečke, tu- in inozemsko manufakturno in modno blago razpošilja (16)

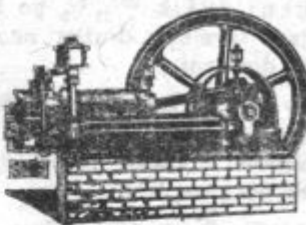
Prva kranjska razpošiljalnica

SCHWAB & BIZJAK

Ljubljana, Dvorni trg
Pod Narodno kavarno.

Gospodarska zveza v Ljubljani

Dunajska cesta — Bavarski dvor.

Velika zaloga vsakovrstnih poljedelskih strojev (3)

iz najslavitejših tovarn.
Zastopstvo za parne kotle znanih tvornic, 'Welsia'.

Rogaška slatina

Tempel vrelec:

Najboljša namizna voda, najbogatejša na ogljikovi kislini. Pospešuje prebavljanje in preosnavljanje.

Styria vrelec:

Zdravilna voda proti kroničnemu katarju želodca in čreves, najboljši pripomoček proti slabemu prebavljanju in teku. Proti boleznim jeter in ledvic, sladkorna bolezen.

Donati vrelec:

Najmočnejši vrelec svoje vrste, posebno dobro sredstvo proti črevesnemu katarju, želodčnemu kamenu, sladkorni bolezni, debelosti, putiki, hemoroidom itd.

Rogaška slatina

je najbolj priljubljena in se v obče največ zahteva. To pa radi tega, ker je izmed vseh alkalično-saliničnih rudinsko-kislih slatin najbogatejša na ogljikovi kislini. — Ta slatina je najokusnejša krepčilna in oživljajoča pijača; obenem pa tudi najboljše sredstvo s katerim se obvaruje v mrzlih krajih mrzlice. (1)

Rogaška slatina

je najboljša namizna in mineralna voda, katere ni nima nikdar slabega okusa ali duha. : :

J. ROMATIČ

dolgoletni zastopnik znane tvrdke K. in R. Ježek, Blansko, tovarna kmetijskih in poljedelskih strojev in motorjev se priporoča. — Dobra in solidna postrežba.

Ljubljana, Gradišče št. 11
Nadalje priporočam dobro znano tovarno

WELSIA

katera izdeluje izvrstne **brzoparilnike** vseh velikosti z dvojnimi pocinkanimi parnim kotlom, in porabno obenem za kuhanje žganja. (12)

Sprejemam naročila na slamerne nože.

Cene po dogovoru. Ker je tovarni ježek uvoz dovoljen, se naročeni stroji lahko takoj dobe.

Najstarejša hranilnica v Sloveniji!

KRANJSKA HRANILNICA v Ljubljani

ustanovljena leta 1820

sprejema hranilne vloge proti

3%

obrestovanju in dovoljuje hipotečna posojila po

4 1/2%

S hranilnico sta zvezana Kreditno društvo in starostna hranilnica za posele in delavce.

Hranilnica je sirotinskovarna in jo nadzoruje državna vlada za Slovenijo.

Rezervni zakladi znašajo približno

8 milijonov kron.

Čisti dobiček je, v kolikor se ne porabi za okrepitve rezervnih zakladov, po pravih določilih v pospeševanje občekoristnih naprav in podjetij na Kranjskem. (15)

Za te svrhe se je doslej darovalo 8,698.000 kron.

Pismene pošiljave je nasloviti na Kranjsko hranilnico v Ljubljani, Knaflijeva ulica številka 9.

Lepo letošnje brinje

črno popolnoma dozorelo

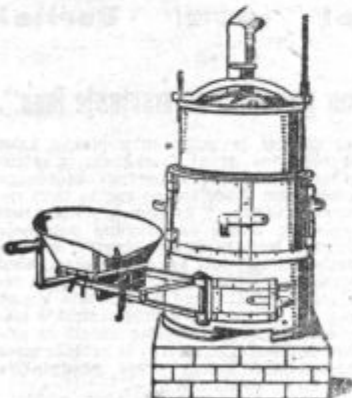
se dobi v vsaki množini pri tvrdki

Mihael Omahen
Višnjagora.

Istotam se kupi ovčja volna

po najvišji dnevni ceni. (103)

Parilnike za krmo, 'Welsia'

močne in nepokonzljljive, vse velikosti od 60 do 600 l izdeluje samo

Reform-Werke, Wels. O. Ö.

Nadalje specialni izdelki:

Konjske grablje takoj dobavno.

Obračalni parilnik z ali brez naprave za žganjarstvo.

Kotlji za kuhanje žganja.

Kotlji za kuho in pranje.

Patentne peči za peko in sušenje.

Pekaljalnice.

Gnojilne sesalke. (13)

Pečnikani lonci in kozlice.

Mize za pranje.

Posode in valjavnice za perila (Monga).

Ceniki na željo zastoj

Ljudska posojilnica

v Ljubljani, v lastnem domu Miklošičeva cesta št. 6.

obrestuje hranilne vloge po čistih

3%

Ljudska posojilnica v Ljubljani je največja slovenska

posojilnica in je imela koncem marca 1919 nad 40 mil-

jonov kron vlog in nad 1 milijon enstotisoč kron rezerv-

nih zakladov.

(5)

Posojila se dovoljujejo po 4 do 5%

Ljudska posojilnica stoji pod neposrednim državnim nadzorstvom.

Kmetska posojilnica

Ljubljanske okolice

registovana zadruga z neomejeno zavezo

2 v LJUBLJANI 2

v lastnem združnem domu na Dunajski cesti številka 18.

Obrestuje hranilne vloge po **3%** (2)

brez vsakega odbitka rentnega davka, katerega plačuje posojilnica sama za vložnike.

Sprejema tudi vloge v tekočem računu v zvezi s čekovnim prometom ter jih obrestuje od dne vloge do dne dojava.

Stanje hranilnih vlog nad 42,000.000 kron.

Stanje rezervnih zakladov 4,100.000 kron.

Vinometre »Bernadot« — Asbestov bombaž in prašek — Eponit — Francosko želatino — Lipovo oglje Marmornat prašek — Medro galico — Natrijev bisulfit — Ribji mehur — Špansko zemljo — Tanin Žveplo v prahu — Limonovo kislino — Vinsko kislino — Sode bicarbono — Strupa proste barve itd. ima v zalogi po najnižji ceni

Drogerija ANTON RANČ

Ljubljana, Židovska ulica 1. 3